

Memorandwm ar Gynigion y Gyllideb Ddrafft ar y Newid yn yr Hinsawdd ar gyfer 2022-23

Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith – 20 Ionawr 2022

1.0 Cyd-destun Strategol

Strategaethau ac Ystyriaethau Polisi

Mae ystyriaethau yn ymwneud â Newid Hinsawdd yn allweddol i Lywodraeth Cymru ar draws pob maes polisi i ymateb i'r argyfwng hinsawdd ac addasu i effeithiau'r newid yn yr hinsawdd. Mae'r Prif Weinidog wedi bod yn glir bod Newid Hinsawdd wrth wraidd agenda'r Llywodraeth.

Ar 28 Hydref, lansiodd Llywodraeth Cymru ei chynllun Cymru Sero Net, sy'n nodi'r cam nesaf ar ein llwybr (2021 i 2025) tuag at sero net erbyn 2050. Mae'r cynllun yn cynnwys mwy na 120 o bolisiau a chynigion y llywodraeth, sy'n cwmpasu pob maes o adfer mawndiroedd i deithio llesol, o sgiliau gwyrdd i ynni adnewyddadwy.

Nod y portffolio yw cyflawni sero net a rheoli'r risg hinsawdd i Gymru. Mae ein cynghorwyr statudol, y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC), yn awgrymu y bydd y costau i Gymru o bontio i Sero Net yn sylweddol (tua £1.4 biliwn yn 2025) a bod angen i fuddsoddiad mewn technolegau carbon isel gynyddu'n sylweddol dros gyllideb garbon 2, sy'n cyd-fynd â thymor y Llywodraeth hon.

Mae Llwybr Newydd - Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn nodi gweledigaeth hirdymor ar gyfer system drafnidiaeth hygyrch a chynaliadwy. Mae'n cynnwys pedwar uchelgais 20 mlynedd trawsbynciol lefel uchel a all sicrhau manteision ehangach i bobl a chymunedau, i'r amgylchedd, i'r economi a lleoedd ac i ddiwylliant ac iaith. Cyflawnir yr uchelgeisiau hyn drwy gyfres o flaenoriaethau pum mlynedd, gan dargedu ffyrdd o leihau'r angen i deithio ac annog newid dulliau teithio.

Mae'n newid ein dull o wneud penderfyniadau a buddsoddiadau. Mae'r hierarchaeth trafnidiaeth gynaliadwy yn rhoi blaenoriaeth i ateb y galw am deithio drwy gerdded, beicio a thrafnidiaeth gyhoeddus cyn cerbydau modur preifat. Mae'r hierarchaeth fuddsoddi yn canolbwyntio ar fesurau i reoli'r galw, gwneud gwell defnydd o'r seilwaith presennol (gan gynnwys cynllunio cydgysylltiedig rhwng trafnidiaeth a defnydd tir) ac ehangu a hyrwyddo dewisiadau teithio cynaliadwy.

Gwariant Ataliol

Mae ein hymyriadau ar draws y portffolio yn gweithredu ymyrraeth sylfaenol, yn meithrin cydnerthedd ac yn creu'r amodau i atal problemau yn y dyfodol.

Mae amryw o fesurau'n cael eu cyflwyno ar draws y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (SRN) mewn perthynas ag ystyriaethau cynnal a chadw a diogelwch. Disgrifir y rhain yn fwy manwl yn y Seilwaith Economaidd yn adran 3.

Hanfod Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd yw lleihau'r perygl i fywyd. Mae'n gwneud hyn trwy atal digwyddiadau llifogydd ac erydu a fyddai, fel arall, yn achosi difrod i gartrefi a busnesau. Rydym wedi gwella'r ffordd yr awn ati i flaenoriaethu cynlluniau lliniaru er mwyn helpu i dargedu cyllid tuag at brosiectau a leolir yn yr ardaloedd â'r risg uchaf, lle dangosir y gwariant ataliol mwyaf effeithiol.

Trwy fuddsoddi yn y gwaith o fynd i'r afael â thlodi tanwydd, rydym yn cyfrannu at fynd i'r afael ag ystod o effeithiau negyddol, yn cynnwys cyflyrau iechyd sy'n gysylltiedig â thywydd oer, marwolaethau gormodol yn y gaeaf, cyrhaeddiad addysgol plant, ac absenoldeb o'r ysgol a'r gwaith oherwydd salwch. Dengys canfyddiadau gwaith ymchwil fod cynllun Nyth Cartrefi Clyd yn cael effaith gadarnhaol bendant ar iechyd y rhai sy'n rhan o'r cynllun, a bod y rhai sy'n elwa ar fesurau effeithlonrwydd ynni trwy gyfrwng y cynllun yn defnyddio llai ar y GIG.

Llunio polisiau sy'n seiliedig ar dystiolaeth

Mae tystiolaeth o ystod eang o ffynonellau yn sail i'n penderfyniadau ariannol megis ymchwil a gyhoeddwyd, ymgysylltu â rhanddeiliaid, gwerthusiadau polisi ac ystadegau blaenorol.

Asesir tystiolaeth a chwmpas yr arfarniad a gynhaliwyd wrth ddatblygu polisi a rhaglenni ar sail risg, maint a graddfa, sylfaen dystiolaeth bresennol a ffactorau eraill. Cynhelir astudiaethau dichonoldeb cyn cychwyn ar brosiectau allweddol i asesu addasrwydd wrth gyflawni yn erbyn ein nodau, tra bod adolygiadau porth ar gyfer prosiectau mawr yn cael eu cwblhau i herio pob agwedd ar achos busnes, gan gynnwys yr asesiad gwerth am arian hanfodol. Er bod yr adolygiadau'n benodol i brosiect, maent yn helpu i greu ffynhonnell ddefnyddiol o wybodaeth ar gyfer ystyried prosiectau eraill. Gall adroddiadau archwilio mewnol ac allanol fod o gymorth mewn ffordd debyg.

Gwnaethom hefyd fodelu gwerth carbon (£/tCO₂e) amrywiaeth o bolisiau trafndiaeth unigol fel rhan o ddatblygiad Sero Net Cymru - Cyllideb Garbon 2, yn ogystal â manteision ehangach eraill gan ddefnyddio Dangosydd Cost-Effeithiolrwydd.

Rydym yn datblygu fframwaith monitro a gwerthuso ar gyfer Strategaeth Drafndiaeth Cymru a fydd yn cael ei ddefnyddio i olrhain cynnydd yn erbyn cyflawni'r blaenoriaethau a'r uchelgeisiau a nodi unrhyw feysydd lle gallai fod angen ymyriadau pellach i gyrraedd ein targedau.

Mae ein dull o fynd i'r afael â Newid Hinsawdd yn parhau i gael ei arwain gan dystiolaeth. Cawn ein harwain gan y wyddoniaeth drwy waith y Panel Rhynglywodraethol ar y Newid yn yr Hinsawdd (IPCC) a'n cynghori gan y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC). Cafodd yr uchelgais a nodwyd yng Nghynllun Sero Net Cymru ei lywio gan ein cyfrifiannell allyriadau ein hunain ac rydym yn gwella ein dulliau o werthuso effaith carbon wrth ddatblygu ein polisi. Ynghyd â chynllun Sero Net Cymru, cafwyd Arfarniad Cynaliadwyedd ac mae'r holl bolisiau presennol a gipiwyd yn y ddogfen wedi bod yn destun ymgysylltu trylwyr, yn ogystal â'n Harfarniadau Effaith Integredig cynhwysfawr.

Mae'r dulliau cyfunol hyn yn ein galluogi i dargedu ein cyllidebau'n well, nid yn unig i leihau allyriadau carbon, ond hefyd i gyflawni'r ystod o nodau llesiant. Fodd bynnag, rhaid i ni wella ein dulliau gweithredu yn barhaus.

Mae nifer sylweddol o eitemau untro, a wnaed o blastig fel arfer, yn cael eu darparu i ddefnyddwyr am bris isel neu am ddim, gyda bwyd neu ddiod a brynir. Mae'r eitemau hyn yn fach iawn ac o werth unigol isel iawn, i'r defnyddiwr terfynol ac i'r manwerthwr. Felly, bernir nad yw'r gost a'r ymdrech o'u didoli, eu glanhau a'u prosesu ar gyfer ailgylchu yn werth chweil. O ganlyniad, mae llawer iawn o'r cynhyrchion hyn yn cael eu taflu i ganol gwastraff cyffredinol, naill ai gan y defnyddiwr terfynol neu'r manwerthwr, neu'n cael eu lluchio fel sbwriel. Yn ei Rhaglen Lywodraethu, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddeddfu i ddiddymu eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu'n aml. Y bwriad yw dylanwadu ar ddefnyddwyr fel eu bod yn dechrau mabwysiadu ymddygiadau mwy cynaliadwy (er enghraifft, yn defnyddio cynhyrchion y gellir eu hailddefnyddio) ac atal yr effeithiau amgylcheddol dilynol sy'n gysylltiedig ag eitemau untro.

Mae'r Is-adran Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol yn diweddarau elfennau allweddol o'i sylfaen dystiolaeth ar gyfer yr 18 mis nesaf, gan gynnwys:

- Dadansoddiad cyfansoddiadol newydd o wastraff cartref
- Adolygiadau Perfformiad ac Effeithlonrwydd o holl Weithrediadau Gwastraff ac Ailgylchu Awdurdodau Lleol
- Treialu gweithrediadau DRS mewn amryw o awdurdodau lleol.

Ymgynghori â rhanddeiliaid

Datblygwyd Strategaeth Drafndiaeth Cymru (WTS) drwy ymgynghori a chyd-greu helaeth gydag ystod eang o randdeiliaid a chynhaliwyd dros 100 o gyfarfodydd yn ystod y cyfnod datblygu, felly mae'r strategaeth ei hun yn adlewyrchu eu barn yn gryf. Bydd y gyllideb ddrafft yn ein helpu i weithio tuag at gyflawni'r polisiau a'r camau gweithredu sydd wedi'u cynnwys ynddynt. Byddwn yn rhoi pobl a newid hinsawdd wrth wraidd ein system drafndiaeth a byddwn yn helpu Cymru i gyrraedd sero net, gan sbarduno manteision ehangach ar draws meysydd iechyd, ansawdd aer, hygyrchedd a'r economi.

Mae effaith amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu wedi'i hasesu ar lefel Ewropeaidd (drwy ymchwil a wnaed gan y Comisiwn Ewropeaidd) ac ar lefel genedlaethol (drwy ymchwil a gomisiynir gan Lywodraeth Cymru). Rydym hefyd wedi cynnal ymgynghoriad cyhoeddus llawn ar y dull rheoleiddio arfaethedig ac wedi ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid i ategu ein proses o gasglu tystiolaeth. Caiff llwyddiant y ddeddfwriaeth ei fonitro drwy gydymffurfiaeth ac arolygon blynyddol o lefelau taflu sbwriel ledled Cymru.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb drafft yn dangos sut rwyf wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Adolygwyd y tueddiadau cyfredol ac amcanestyniadau'r dyfodol a'u heffeithiau posibl yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy. Gwnaethom hyn er mwyn sicrhau,

cyn belled ag y bo modd, nad yw ymatebion tymor byr yn arwain at effeithiau niweidiol yn y tymor hwy.

Er enghraifft, mae ein Rhaglen Cartrefi Clyd yn cyfrannu'n helaeth ar draws llawer o amcanion llesiant Llywodraeth Cymru dan ein Strategaeth Genedlaethol "ffyniant i bawb", gan gynnwys hybu iechyd a llesiant da. Cyflawnir hyn trwy greu swyddi a chyfleoedd busnes, gwella'r stoc dai yn yr hirdymor, lleihau allyriadau carbon, a mynd i'r afael â thlodi tanwydd a'r holl effeithiau negyddol cysylltiedig a gaiff ar iechyd, llesiant a chyrhaeddiad addysgol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddiogelu ein hamgylchedd morol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol trwy reoli ein hadnoddau naturiol yn gynaliadwy. Un ffordd hollbwysig o gyrraedd yr amcan hwn yw ein rhwydwaith o Ardaloedd Morol Gwarchoddedig (MPAs) sy'n cwmpasu 69% o ddyfroedd mewndirol Cymru a 50% o holl ddyfroedd môr mawr Cymru.

Bydd y Goedwig Genedlaethol yn cael ei thyfu dros ddegawdau lawer, gan helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd, gwella adferiad natur, darparu manteision llesiant a chreu budd economaidd i Gymru. Bydd yn waddol parhaol i genedlaethau'r dyfodol yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015).

Mae LPfN yn ariannu Awdurdodau Lleol a Pharciau Cenedlaethol i greu lleoedd ar gyfer natur lle mae pobl yn byw, yn gweithio ac yn cael mynediad at wasanaethau cyhoeddus. Mae hyn yn cyfrannu at y nod o Gymru Gydnerth a Chymru Iachach. Mae camau i atal a gwrthdroi'r dirywiad ym myd natur yn cyfrannu at Gymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang. Drwy ei brosiectau a arweinir gan y gymuned, mae LPfN yn bwriadu cynnwys pobl a chymunedau yn y gwaith i adfer a gwella bioamrywiaeth. Mae'r gronfa Chwalu Rhwystrau yn ceisio galluogi ystod fwy amrywiol o gymunedau i ymgysylltu â natur.

Mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru wedi'i seilio'n sylfaenol ar y pum ffordd o weithio a nodir yn y Ddeddf ac mae'n cyfrannu at yr holl nodau, felly mae'r holl amcanion, prosiectau a rhaglenni sydd i'w cyflawni o ganlyniad i'r strategaeth yn cael eu dylanwadu gan Ddeddf Cenedlaethau'r Dyfodol, ac yn ei hadlewyrchu.

Bydd cyllideb Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol yn cynyddu y flwyddyn nesaf i gefnogi cyfnod pontio Cymru i economi fwy cylchol sy'n sicrhau bod adnoddau'n parhau i gael eu defnyddio ac yn cyflawni'r Strategaeth Mwy nag Ailgylchu.

Datblygwyd y Strategaeth gan ddefnyddio'r pum ffordd o weithio a chyhoeddwyd Aseiad Nodau ar wahân ochr yn ochr â'r ddogfen derfynol i ddangos cyfraniad y gwaith hwn at bob un o'r saith nod.

Mae'r pontio i economi fwy cylchol yn allweddol i gyflawni canlyniadau amgylcheddol allweddol – oherwydd gall leihau ein hallyriadau carbon yn sylweddol a'n gorfanteisio ar adnoddau naturiol, a helpu i wrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth. Ond yn hollbwysig, gall hefyd wella canlyniadau economaidd a chymdeithasol. Yn economaidd, drwy fabwysiadu dull cylchol sy'n byrhau cadwyni cyflenwi, gall wella effeithlonrwydd, creu cyflogaeth a chynyddu cystadleurwydd. O ran manteision cymdeithasol, bydd byrhau cadwyni cyflenwi a lleihau allyriadau yn lleihau'r effeithiau ar iechyd a achosir gan lygredd ac yn helpu i ddsbarthu adnoddau'n fwy teg. Bydd hyn hefyd yn rhoi mwy

o gyfleoedd i gymunedau ddod at ei gilydd i rannu adnoddau ac adfywio lle rydym yn byw.

Asesiad o Gydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

Cafodd effaith Strategaeth Drafnidiaeth Cymru ei hasesu'n llawn drwy'r broses asesu effaith integredig ac roedd cynrychiolwyr yr holl grwpiau hynny sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig yn rhan o'r broses yn ystod y cam drafftio ac ymgynghori. Roedd hyn yn cynnwys plant, pobl hŷn a'r holl gomisiynwyr, gan gynnwys Comisiynydd y Gymraeg. Felly, mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn adlewyrchu eu barn a'u cyfranogiad ac mae'r gyllideb yn cyflawni'n fras y nodau a'r amcanion yn y strategaeth.

Ar ôl adolygu'r newidiadau allweddol uchod i ddyraniadau'r gyllideb, bu amryw o raglenni allweddol yn destun Asesiadau Effaith Integredig yn cwmpasu cydraddoldeb, y Gymraeg a Hawliau Plant. Mae asesiadau effaith integredig wedi'u prif ffrydio'n rhan o'r broses llunio polisiau, yn ogystal â phenderfyniadau cyllidebol. Dyma rai enghreifftiau;

Bydd y Rhaglen Cartrefi Clyd yn cefnogi gwelliannau mewn llesiant wrth i gartrefi sydd wedi'u hinswleiddio'n well wella deilliannau addysgol i blant, lleihau nifer y marwolaethau yn sgil afiechydon anadlol a rhoi ansawdd bywyd gwell i bobl. Drwy dargedu'r cartrefi sydd â'r angen mwyaf, bydd y rhaglen yn helpu pobl o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol is a phobl â nodweddion gwarchoddedig.

Cymru yw'r wlad gyntaf yn y DU, ac un o'r ychydig wledydd trwy'r byd, i ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn mewn cyfraith ddomestig trwy gyfrwng Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

Caiff dyletswyddau'r Mesur eu gweithredu mewn dau gam ac maent yn rhoi dyletswyddau ar Weinidogion Cymru i wneud y canlynol:

- rhoi ystyriaeth gytbwys i'r hawliau yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a'i brotocolau dewisol wrth lunio neu adolygu polisi a deddfwriaeth;
- rhoi ystyriaeth gytbwys i'r hawliau yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn pan fyddant yn arfer eu holl bwerau neu eu holl ddyletswyddau cyfreithiol.

Ar draws fy mhortffolio, mae'n ofynnol i bob aelod o staff ystyried sut mae ei waith yn effeithio ar hawliau plant, ac mae'r broses hon wedi llywio'r Asesiad Effaith Integredig. Ni nodwyd unrhyw effeithiau sylweddol ar hawliau plant wrth bennu'r gyllideb hon.

Ail-greu ar ôl COVID-19: Yr Heriau a'r Blaenoriaethau

Mae cyllideb refeniw y Seilwaith Economaidd wedi cael cynnydd yn erbyn y 'gwaelodlin' blaenorol o tua £137 miliwn. Prif ddefnydd y cyllid hwn fydd parhau i gefnogi gwasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus i wrthbwysu effaith barhaus y Coronafeirws ar batrymau teithio a gostyngiadau sylweddol yn yr incwm a ddaw o werthiant tocynnau

teithwyr. Rydym yn parhau i gefnogi'r meysydd hyn fel rhan o'n huchelgais hirdymor i sicrhau newid dulliau teithio a datgarboneiddio'r sector Trafnidiaeth.

Caiff y cyllid ei rannu'n 3 maes allweddol

Gwasanaethau rheilffyrdd (£72 miliwn) – Bydd hyn yn cynorthwyo Rheilffyrdd Trafnidiaeth Cymru Cyfyngedig i dalu ei gostau rhedeg tra bod y coronafeirws yn parhau i effeithio ar deithiau ac ar yr incwm a ddaw o werthiant tocynnau teithwyr.

Gwasanaethau bws BES (£28 miliwn) – Fel gyda'r rheilffyrdd, bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r diwydiant bysiau tra bod y coronafeirws yn parhau i effeithio ar ei niferoedd teithwyr a'i wasanaethau.

Tocynnau Teithio Rhatach (£37 miliwn) – Mae hyn er mwyn gwrthbwysu gostyngiad yn y cyllid sydd ar gael drwy gyllidebau cyfalaf ar gyfer cefnogi teithio rhatach. Nid yw hyn yn cyfateb i gynnydd cyffredinol i'r gyllideb Tocynnau Teithio Rhatach ond mae'n sicrhau bod yr amlen gyllidebol gyffredinol (sy'n cael ei hariannu o ffynonellau refeniw a chyfalaf) yn parhau i fod yn gyson â blynyddoedd blaenorol.

Mae [Ail-greu ar ôl COVID-19: yr heriau a'r blaenoriaethau](#) Llywodraeth Cymru yn rhoi'r economi gylchol wrth wraidd ein dull o ail-greu ac mae hyn hefyd wedi'i adlewyrchu yn ein Rhaglen Lywodraethu ac, yn fwy diweddar, yng Nghynllun Sero Net Cymru. Dyrannwyd cyllid ychwanegol i waith yr economi gylchol o fewn cyllideb y llynedd ac mae'r cyllid hwn wedi'i gadw, ynghyd â chynnydd ychwanegol. Mae'r cyllid eisoes yn cefnogi camau gweithredu ledled Cymru ac, yn y dyfodol, bydd yn cynnwys ariannu ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu i atgyweirio ac aildefnyddio cyfleusterau a chanolfannau ailgylchu cymunedol.

Mae tua 60 o gaffis atgyweirio wedi'u sefydlu mewn cymunedau ledled Cymru dros y tair blynedd diwethaf ac mae 11 o safleoedd Benthyc Cymru – llyfrgelloedd pethau – bellach yn weithredol lle gall pobl gael benthyc eitemau rydym ond yn tueddu i'w defnyddio o bryd i'w gilydd am gost enwol. Mae canolfannau atgyweirio ac aildefnyddio wedi cael eu cefnogi mewn sawl canol tref, gan gynnwys y Repair and Reuse Centre ym Mwcle, The Hive yn Llandrindod a'r ganolfan Waste Not a agorwyd yn y Drenwydd yn ddiweddar. Rydym hefyd wedi bod yn gweithio gyda phartneriaid academaidd, gan gynnwys cefnogi datblygiad y Remakerspace ym Mhrifysgol Caerdydd, sy'n edrych ar ddyluniad cynnyrch arloesol a'r defnydd o ddeunyddiau, i ddefnyddio'r offer a ariennir gan Lywodraeth Cymru i gynhyrchu PPE ar gyfer gweithwyr rheng flaen. Mae Cymunedau Arloesi'r Economi Gylchol (CEIC) ym Mhrifysgol Abertawe hefyd wedi cael cymorth i weithio gyda'r sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru i'w cefnogi i gyflwyno mwy o arferion cylchol yn eu gwaith, fel bod yn fwy effeithlon o ran adnoddau.

Bydd cyllid yr Economi Gylchol hefyd yn parhau i gefnogi gwell cadernid economaidd drwy fyrhau cadwyni cyflenwi, er enghraifft, drwy fanteisio ar ein prosesau ailgylchu heb eu hail a chefnogi busnesau i ddefnyddio'r deunyddiau a ailgylchir. Mae'r Gronfa Economi Gylchol ar gyfer busnes wedi'i hehangu i £10 miliwn dros y tair blynedd nesaf i gynyddu'r gefnogaeth i'r cyfleoedd hyn ac mae'n enghraifft o sut y gall camau gweithredu'r economi gylchol sicrhau manteision economaidd a chyfleoedd sgiliau mewn meysydd fel effeithlonrwydd adnoddau, a sicrhau manteision amgylcheddol sy'n hanfodol i fynd i'r afael ag argyfyngau hinsawdd a natur. Mae astudiaethau achos gan

fusnesau sydd eisoes wedi'u hariannu yn cynnwys busnesau fel Capital Valley Plastics, sy'n cynhyrchu croen atal lleithder o ffilm blastig, a Heathpak, sy'n cynhyrchu pecynnau bwyd o gynnwys wedi'i ailgylchu, ac arloesi, gan gynnwys partneriaeth rhwng Ecodek a Nextek yn Wrecsam i ddod o hyd i ddefnydd newydd ar gyfer cwpanau coffi untro sy'n cael eu troi'n ddeunyddiau adeiladu sy'n gallu amddiffyn rhag dŵr – gan ddod o hyd i werth mewn deunyddiau a fyddai fel arall yn cael eu hystyried yn wastraff.

Deddfwriaeth

Plastigau Untro

Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn ymrwmo i ddeddfu i ddiddymu eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu'n aml. Mae cyllid penodol wedi'i ddynodi i gefnogi datblygu a gweithredu deddfwriaethol. Mae hyn yn cynnwys cyllid ar gyfer casglu tystiolaeth, cyfathrebu a chodi ymwybyddiaeth. Bydd deddfwriaeth yn cynnwys gwahardd neu gyfyngu ar werthu amryw o eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu'n aml a thaliadau posibl am eitemau untro diangen o unrhyw ddeunydd.

Bydd ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno diwygiadau estynedig o ran cyfrifoldeb cynhyrchwyr yn canolbwyntio i gychwyn ar fesurau i fynd i'r afael â gwastraff pecynnu a chynllun dychwelyd blaendal ar gyfer cynwysyddion diodydd. Bydd hyn yn cynnwys cyflwyno deddfwriaeth yn ystod 2022 gan ddefnyddio pwerau o Ddeddf Amgylchedd y DU 2021 i weithredu'r mesurau hyn.

Rhaglen Lywodraethu

Y gyfarwyddiaeth Seilwaith Economaidd sy'n uniongyrchol gyfrifol am gyflawni 36 o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu, ac maent yn cyfrannu at amrywiaeth o ymrwymadau ar draws y Llywodraeth. Yn greiddiol i'n cyflawniadau ym maes trafnidiaeth mae gweithredu Strategaeth Drafnidiaeth Cymru a'r newid dulliau teithio cysylltiedig a thargedau Sero Net. Aethom ati i ymdrin â'r gyllideb drwy flaenoriaethu camau sy'n sicrhau bod y ddau uchelgais hyn yn cael eu cyflawni i'r graddau mwyaf posibl, gan gyflawni yn erbyn y Rhaglen Lywodraethu ar yr un pryd.

Mae Cyfarwyddiaeth yr Amgylchedd yn uniongyrchol gyfrifol am gyflawni 20 o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu, ac maent yn cyfrannu at amrywiaeth o ymrwymadau ar draws y Llywodraeth. Yn greiddiol i amcanion y Gyfarwyddiaeth mae sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â'r Argyfyngau Natur a Hinsawdd ac yn symud tuag at Economi fwy Cylchol. Rwyf wedi ymdrin â'r gyllideb hon mewn ffordd a fydd yn sicrhau fy mod yn dyrannu cyllidebau i flaenoriaethu'r Ymrwymadau hyn yn y Rhaglen Lywodraethu.

Mae'r Gyfarwyddiaeth Ynni a Chynllunio yn uniongyrchol gyfrifol am gyflawni 4 o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu, ond mae'n cyfrannu at amrywiaeth o ymrwymadau ar draws y Llywodraeth, gan gynnwys Tai. Yn greiddiol i amcanion y Gyfarwyddiaeth mae lleihau allyriadau carbon er mwyn cyflawni'r ymrwymiad sero net erbyn 2050. Rwyf wedi ymdrin â'r gyllideb hon i sicrhau fy mod yn dyrannu cyllidebau i flaenoriaethu'r Ymrwymadau hyn yn y Rhaglen Lywodraethu, a hefyd ein dyletswyddau

statudol ac i sicrhau'r gwerth economaidd a chymdeithasol mwyaf posibl o fuddsoddiad ynni adnewyddadwy yng Nghymru.

Bioamrywiaeth a mannau gwyrdd

Bydd y buddsoddiad hwn yn helpu'n uniongyrchol i ymateb i uchelgais y Rhaglen Lywodraethu i fynd i'r afael â'r argyfyngau natur a hinsawdd, gwella mannau gwyrdd o bob maint a sicrhau hefyd ein bod yn cyflawni ein hymrwymiaadau rhyngwladol presennol a rhai sy'n datblygu ar gyfer bioamrywiaeth.

Bydd mentrau ariannu dros y tair blynedd nesaf, megis y rhaglen Rhwydweithiau Natur, Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, y rhaglen Gweithredu Mawndiroedd Cenedlaethol a Natur am Byth, nid yn unig yn sicrhau bod ein cynefinoedd a'n rhywogaethau mwyaf gwerthfawr yn gallu ffynnu, ond hefyd yn helpu i gyflwyno natur i ble bynnag mae pobl yn byw drwy ymgysylltu â chymunedau lleol.

Bydd yr arian hwn hefyd yn helpu i feithrin gallu o fewn y sector i helpu i weithredu ar lawr gwlad, gan sicrhau budd nid yn unig i'n hamgylchedd ond hefyd i'n hiechyd a'n llesiant.

Ymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur, a gweithio gyda chydweithwyr yn y Cabinet

Mae newid hinsawdd a'r amgylchedd wrth wraidd y llywodraeth hon, a dyna pam y crëwyd y Weinyddiaeth Newid Hinsawdd, gan ddwyn ynghyd y meysydd polisi mawr i helpu Cymru i gyrraedd ei tharged cyfreithiol rwymol o gyrraedd Sero Net erbyn 2050.

Mae pennod Trafnidiaeth Sero Net Cymru yn nodi ystod o bolisiau a ddatblygwyd yng nghyd-destun Strategaeth Drafnidiaeth Cymru; fel rhan o'r gwaith hwnnw, cymerwyd camau i amcangyfrif effaith carbon polisiau. Defnyddiwyd y dystiolaeth hon i lywio gwariant mewn trafnidiaeth i gysoni ein gwariant â thargedau Sero Net.

Mae'r Cynllun Cyllid Seilwaith 3 blynedd newydd yn cynnwys buddsoddiad wedi'i dargedu gwerth £1.8 biliwn yn ein hymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur, gan gynnwys y goedwig genedlaethol, bioamrywiaeth, teithio llesol, datgarboneiddio tai, yr economi gylchol, ynni adnewyddadwy a llifogydd.

Bydd y broses o gyflawni Cynllun Sero Net Cymru yn cael ei goruchwyllo gennyf fi a Gweinidogion eraill, gan gynnwys yn y Cabinet. Mae llawer o agweddau'n cael eu cipio fel rhan o'n Rhaglen Lywodraethu. Caiff y ddarpariaeth ei holrhain gan Offeryn Adrodd Gwybodaeth Busnes a'i monitro gan is-grŵp y Cabinet.

Gan gefnogi'r trafodaethau hyn, mae Bwrdd y Portffolio Newid Hinsawdd a arweinir gan uwch swyddog yn darparu llywodraethu strategol ar gyfer datblygu a chyflawni polisi hinsawdd, gan gymryd golwg wybodus a chydgyssylltiedig. Mae'n cael ei gadeirio gan yr Uwch Swyddog Cyfrifol, Andrew Slade. Mae'r Bwrdd yn cynnwys pob rhan o Lywodraeth Cymru a all gyfrannu at fynd i'r afael â newid hinsawdd, neu sy'n cael ei effeithio ganddo, ac sy'n cynnig cyfle i greu synergeddau. Mae hyn, wrth gwrs, yn

galluogi cyfleoedd i sicrhau bod cyllidebau'n cyd-fynd i sbarduno'r newid sydd ei angen arnom, pan fydd ei angen arnom.

Datgarboneiddio

Ni fydd y rhan fwyaf o'r costau o ran cyflawni ein targedau hinsawdd dros gyfnod yr ail gyllideb garbon (2021-25) yn dod yn uniongyrchol i'r Llywodraeth. Fodd bynnag, rydym yn derbyn yn llawn fod angen i ni ganolbwyntio ein hadnoddau ariannol i ysgogi buddsoddiad gan eraill.

Disgwylir i bron i 40% o gyfanswm y buddsoddiad cyfalaf ychwanegol dros y cyfnod hwn fod yn y sector trafndiaeth wyneb. Bydd y buddsoddiad hwn yn cael ei ddarparu'n bennaf gan ddefnyddwyr, y sector preifat a Llywodraeth y DU. Mae elfen Drafndiaeth y ddogfen hon yn adran x isod yn rhoi rhagor o fanylion am fuddsoddiad Llywodraeth Cymru.

Disgwylir i ychydig o dan 30% o gyfanswm y buddsoddiad ychwanegol fod mewn adeiladau, gyda'r rhan fwyaf o'r buddsoddiad hwn yn mynd tuag at wella effeithlonrwydd ynni drwy ôl-osod a gosod gwres carbon isel mewn cartrefi preswyl ac adeiladau dibreswyl sy'n bodoli eisoes. Mae gennym ymrwymiad hirsefydlog i wella cartrefi yng Nghymru drwy ein Safonau Ansawdd Tai Cymru a'n Rhaglenni Cartrefi Clyd, Tai Arloesol ac Ôl-osod er mwyn Optimeiddio. Mae'r dull hwn yn parhau ac yn cael ei gryfhau. Bydd y Rhaglen Cartrefi Clyd yn derbyn cyfalaf o £100 miliwn dros 3 blynedd. Byddwn yn ymgynghori cyn bo hir i dargedu'r buddsoddiad hwn yn well.

Rydym yn buddsoddi £108 miliwn y flwyddyn drwy Safon Ansawdd Tai Cymru i gefnogi landlordiaid cymdeithasol i ddarparu cartrefi cymdeithasol cynnes o safon uchel i rai o aelwydydd mwyaf agored i niwed Cymru. Bydd SATC2 yn cynnwys ffocws ar ddatgarboneiddio tai cymdeithasol tra bydd rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio Llywodraeth Cymru yn parhau i hwyluso profi a dysgu i lywio ôl-osod pob cartref yn ehangach yn yr hirdymor, ar draws pob deiliadaeth yng Nghymru. Bydd buddsoddiad SATC 2 parhaus o 2022, ynghyd â chyllid y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, yn parhau i hybu ffyniant lleol drwy dwf BBaChau a thrwy ddatblygu'r gadwyn gyflenwi.

Mae'r 1.4 miliwn o gartrefi yng Nghymru yn gyfrifol am 27% o'r holl ynni a ddefnyddir yng Nghymru a 15% o'n holl allyriadau nwyon tŷ gwydr ar ochr y galw. Mae ôl-osod y cartrefi hyn yn fesur ataliol sylfaenol gan ei fod yn ceisio gwella effeithlonrwydd ynni cartrefi i leihau eu hallyriadau carbon er mwyn helpu Gweinidogion Cymru i gyrraedd targedau carbon sy'n gyfreithiol rwymol, yn ogystal ag ymrwymiad PFG i ddatgarboneiddio cartrefi preswyl drwy ôl-osod. Tua £15 biliwn yw cyfanswm cost datgarboneiddio'r stoc dai yn seiliedig ar amcangyfrifon WSA, ac mae mwy na £10 biliwn ohono ar gyfer y stoc tai cymdeithasol ac ar gyfer cartrefi mewn tlodi tanwydd.

Bydd cyllid cyfalaf o £72 miliwn yn 2022-23 yn codi i £92 miliwn yn 2023-24 a 2024-25 drwy Linell Wariant yn y Gyllideb (BEL) Datgarboneiddio Preswyl a bydd yn cael ei ddefnyddio'n bennaf i gefnogi'r sector tai cymdeithasol, drwy'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, a fydd yn hwyluso profi a dysgu i lywio ôl-osod pob cartref yn ehangach yn yr hirdymor, ar draws pob deiliadaeth yng Nghymru, gan gynnwys datblygu arolwg sy'n mapio, fesul cartref, y ffordd orau i ôl-osod, ac yna ymgymryd â'r mesurau sydd eu hangen i alluogi datgarboneiddio cartrefi ledled Cymru. Ein huchelgais yw sicrhau bod pob landlord tai cymdeithasol yn cymryd rhan yn y cynllun hwn dros y

tair blynedd nesaf fel y gallant integreiddio'r agenda datgarboneiddio yn eu rhaglenni cynnal a chadw arfaethedig.

Yn olaf, disgwylir i tua 20% o gyfanswm y buddsoddiad ychwanegol fod yn y cyflenwad trydan, gan osod dulliau cynhyrchu carbon isel, yn bennaf mewn ynni adnewyddadwy amrywiol fel systemau gwynt a solar ffotofoltäig. Rydym yn parhau i fuddsoddi drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru i ysgogi prosiectau ynni adnewyddadwy cymunedol ac sy'n eiddo i'r cyhoedd. Byddwn yn buddsoddi £65 miliwn arall o gyfalaf drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Ar hyn o bryd, rydym yn adolygu'r gwasanaeth i sicrhau ein bod yn targedu'r cyllid yn y meysydd lle mae'r angen mwyaf.

Mae'r pontio i Economi Gylchol yn ganolog i Gynllun Sero Net Cymru, gyda chamau gweithredu ar gyfer Cymru sy'n fwy effeithlon o ran adnoddau ar draws pob rhan o'r Cynllun o ddatgarboneiddio'r fflyd cerbydau sbwriel i gefnogi busnesau i gael cyngor ar fod yn fwy effeithlon o ran adnoddau. Mae hyn yn cydnabod y cysylltiad hollbwysig rhwng defnydd anghynaliadwy a'r argyfyngau hinsawdd a natur.

Rydym wedi bod yn gwneud mwy o waith i ddatgarboneiddio'r sector gwastraff. Yn 2020-21, cyflawnodd Cymru ei chyfradd ailgylchu uchaf erioed - 65.4% - gan osgoi dros 400,000 o dunelli o allyriadau CO2 yn y flwyddyn honno. Rydym hefyd wedi bod yn gweithio gyda'n partneriaid cyflenwi yn Wrap Cymru i ddatblygu'r sylfaen dystiolaeth sy'n tynnu sylw at y cyfleoedd amgylcheddol ac economaidd sy'n deillio o wlad sy'n fwy effeithlon o ran adnoddau.

Bydd y gyllideb yn cefnogi'r gwaith parhaus o gyflawni'r Strategaeth Mwy nag Ailgylchu a fydd yn gweithio i adeiladu ar ein llwyddiant sylfaenol heb ei ail o ran ailgylchu i bontio i economi fwy cylchol sy'n sicrhau bod adnoddau'n parhau i gael eu defnyddio.

Targedau lleihau allyriadau dros dro uwch ar gyfer 2030 a 2040, a tharged sero net ar gyfer 2050 a dyraniadau cyllideb.

Mae Cynllun Sero Net Cymru yn canolbwyntio ar 2021-25, ond mae'n edrych ymlaen at sut y byddwn yn cyflawni targedau tymor hwy, ac mae ein buddsoddiad yn adlewyrchu hynny. Rydym yn targedu buddsoddiad mewn meysydd lle mae technoleg a chadwyni cyflenwi yn bodoli heddiw, megis drwy ein buddsoddiadau trafniadaeth gyhoeddus a theithio llesol neu lle mae angen tystiolaeth i lywio buddsoddiad yn y dyfodol, er enghraifft, drwy ein buddsoddiad mewn Cynllunio Ynni Ardal Leol a'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio.

Gwaith a wnaed i amcangyfrif effaith carbon penderfyniadau gwario a sut mae hyn wedi dylanwadu ar y dull dyrannu

Drwy'r broses o bennu'r gyllideb, buom yn ceisio deall ymhellach yr allyriadau uniongyrchol oes gyfan o adeiladu, gweithredu a datgomisiynu ein maes buddsoddi cyfalaf, yn ogystal â newidiadau anuniongyrchol a ragwelir mewn allyriadau carbon yn sgil newidiadau mewn ymddygiad ac effeithiau cadwyni cyflenwi o'r buddsoddiad. Mae'r asesiadau hyn yn anodd ac mae ein gallu yn gwella. Fodd bynnag, nid oes un fethodoleg ar gyfer asesu wedi'i sefydlu. Felly, buom yn asesu cyllidebau yn erbyn ystod

o fethodolegau, er mwyn sicrhau ein bod yn gallu defnyddio'r data gorau sydd ar gael, yn hytrach na dilyn un fethodoleg yn slafaid:

1. Gwnaethom annog dadansoddiad penodol o'r gostyngiadau carbon sy'n gysylltiedig â'r maes buddsoddi arfaethedig, gan ddefnyddio'r dystiolaeth sydd ar gael o Gymru, gweddill y DU a thu hwnt.
2. Lle'r oedd hynny'n bosibl, gwnaethom gymryd data o brosiectau tebyg lle'r oedd data perthnasol yn bodoli a'i addasu'n gymesur i roi gwerth dangosol ar gyfer y maes buddsoddi yn ei gyfanrwydd
3. Fel arall, lle'r oedd prinder gwybodaeth prosiect-benodol neu os nad oedd modd gwarantu ei dibynadwyedd, defnyddiwyd tystiolaeth a gasglwyd gan y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC) ar gostau lleihau ymylol yn ôl y math o ymyriad er mwyn helpu i ddarparu amcangyfrifon dangosol o gost-efeithiolrwydd a rhoi rhywfaint o sicrwydd ar drefn maint yr arbedion a'r costau carbon.

Gwaith i alinio'r cyllidebau cyllidol a charbon

- Mae ein buddsoddiadau'n parhau i gael eu harwain gan ble mae tystiolaeth yn amlinellu'r meysydd lle gall buddsoddiad Llywodraeth Cymru gael yr effaith fwyaf.
- Cydnabod mai'r Cynllun Cyflawni Sero Net 2021-25 sy'n cynnwys yr asesiad o effeithiau carbon a'r camau gweithredu rydym yn eu cymryd gan ddefnyddio'r holl ysgogiadau sydd ar gael i ni, ac mai rôl y gyllideb wedyn yw ystyried ariannu'r camau hynny lle mae tystiolaeth yn cefnogi'r angen i fuddsoddi.
- Rhaid i ni gofio hefyd nad yw rhai o'r ysgogiadau mwyaf a fydd yn sbarduno datgarboneiddio – ar gyfer newid rheoleiddiol ar gyfer cerbydau ffordd – wedi'u datganoli i Gymru, ac mai Llywodraeth y DU sy'n parhau i fod yn gyfrifol amdanynt.
- Rydym wedi adeiladu ar y gwaith a gomisiynwyd ac a gyhoeddwyd gennym fel rhan o Adroddiad y Prif Economegydd ym mhhecyn Cyllideb Ddrafft 2021-22. Drwy ddull seiliedig ar sero cyllidebau cyfalaf cyffredinol i sefydlu Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru 10 mlynedd newydd, gwnaethom ganolbwyntio ar ddeall yn well effeithiau ein buddsoddiadau ar Sero Net.
- Mae amrywiaeth o asesiadau a gynhelir ym mhob maes asesu cyfalaf wedi'u cyhoeddi yn ein Cynllun Cyllid Seilwaith newydd. Mae hyn yn cyd-fynd â'r Cynllun Cyflawni Sero Net sy'n cynnwys dadansoddiad pellach o effaith polisiâu a chamau gweithredu Llywodraeth Cymru a'n partneriaid ar allyriadau nwyon tŷ gwydr.

2.0 Strwythur y Gyllideb

2.1 Crynodeb o Ddyraniadau a Newidiadau i'r Gyllideb

Mae Cyllideb Ddrafft 2022-23 yn darparu cynllun gwariant tair blynedd ar gyfer adnoddau a chyfalaf. Mae'r tablau isod yn rhoi trosolwg o'r newidiadau mewn cyllid adnoddau arfaethedig o gymharu â gwaelodlin y flwyddyn flaenorol, a manylion dyraniadau cyllidebau cyfalaf yn dilyn dull seiliedig ar sero o ddyrannu cyfalaf yn unol â'r Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Mae'r cyllidebau adnoddau yn cael eu cymharu â chyllidebau 2021-22 yn ôl y gofyn, gyda'r dyraniadau penodol sy'n gysylltiedig â Covid wedi'u dileu. Dangosir dyraniadau ar gyfer y blynyddoedd ariannol 2023-24 a 2024-25 hefyd.

Y gyllideb Adnoddau Cyllidol ar gyfer 2022-23 yw £703.021 miliwn (heb gynnwys Gwariant Anghyllidol a Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME)). Mae hyn yn gynnydd o £174 miliwn. Mae'r gyllideb Adnoddau Anghyllidol yn parhau ar lefel y gwaelodlin diwygiedig o £239.121 miliwn. Mae'r gyllideb AME wedi cynyddu £1.6 miliwn i £96.6 miliwn, gan gwmpasu taliadau sydd y tu allan i reolaeth y portffolio, megis amhariadau ffyrdd ac ar y rhwydweithiau rheilffyrdd.

Ceir trosolwg yn nhabl 1 fel a ganlyn:

TABL 1: Trosolwg o'r Gyllideb Adnoddau						
	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Adnoddau Cyllidol (Refeniw)						
Seilwaith Economaidd	339,011	476,011	137,000	40%	439,011	439,011
Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio	185,110	222,110	37,000	20%	240,610	256,110
Cyflawni'r Strategaeth Ddigidol	4,900	4,900	0	0%	4,900	4,900
Is-gyfanswm	529,021	703,021	174,000	33%	684,521	700,021
Adnoddau Anghyllidol (heb fod yn arian parod)						
Seilwaith Economaidd	191,000	229,000	38,000	20%	229,000	229,000
Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio	10,121	10,121	0	0%	10,121	10,121
Cyflawni'r Strategaeth Ddigidol	-	-	0		-	-
Is-gyfanswm	201,121	239,121	38,000	19%	239,121	239,121
CYFANSWM	730,142	942,142	212,000	29%	923,642	939,142
AME						
CYFANSWM AME	94,990	96,637	1,647	2%	121,636	2,000

Yn y Gyllideb ddrafft, mae rhai buddsoddiadau wedi'u targedu yn unol ag ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu a blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru. Disgrifir y rhain yn y tablau Camau Gweithredu perthnasol.

Cyfanswm y gyllideb gyfalaf ar gyfer 2022-23 yw £878.5 miliwn, fel y crynhoir yn Nhabl 2 isod. Dangosir y dyraniadau ar gyfer 2023-24 a 2024-25 hefyd:

TABL 2: Trosolwg o'r Gyllideb Gyfalaf				
	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				

Seilwaith Economaidd	737,827	683,000	557,500	494,000
Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio	183,286	195,500	239,550	237,500
CYFANSWM	921,113	878,500	797,050	731,500

Mae'r gyllideb ddrafft yn cynnwys dyraniadau ar gyfer cyfalaf traddodiadol yn unig, ac nid cyfalaf Trafodion Ariannol sydd i fod i gael ei ddyrannu ar gyfer y Gyllideb Derfynol.

Adnodd

Nodir y symudiadau cronol yn y gwaelodlin ar gyfer y cyllidebau Adnoddau Cyllidol yn Nhabl 3 isod:

TABL 3: Cyllideb Adnoddau - Dyraniadau Gwaelodlin Ychwanegol (Cronol)				
	2022-23 £'000	2023-24 £'000	2024- 25 £'000	Cyfanswm £'000
<i>Yr Amgylchedd ac Ynni</i>				
Llifogydd	8,000	8,000	8,000	24,000
Y Goedwig Genedlaethol a Phren Cymru	4,000	4,000	4,000	12,000
Parc Cenedlaethol	1,000			1,000
Tomenni Glo	3,000	1,000	500	4,500
Datblygu Ynni Adnewyddadwy	5,000	2,000	1,000	8,000
Ansawdd Aer a Dŵr	2,000	1,500	1,000	4,500
Newid Ymddygiadol	1,500	1,000	1,000	3,500
Bioamrywiaeth a mannau gwyrdd	7,000	1,000		8,000
Deddfu i ddiddymu plastigau untro	500			500
Ailgylchu ac aildefnyddio gwastraff	5,000			5,000
<i>Is-gyfanswm</i>	37,000	18,500	15,500	71,000
<i>Seilwaith Economaidd</i>				
Trafnidiaeth Gyhoeddus a Thocynnau teithio rhatach	137,000	(37,000)		100,000
<i>Is-gyfanswm</i>	137,000	(37,000)	0	100,000
Cyfanswm Adnoddau Cyllidol	174,000	(18,500)	15,500	171,000

Cyfalaf

Dyrannwyd cyllidebau cyfalaf am gyfnod o dair blynedd yn erbyn Meysydd Buddsoddi fel y nodir yn Nhabl 4 isod:

TABL 4: Dyraniadau'r Gyllideb Gyfalaf						
			2022-23 £'000	2023-24 £'000	2024-25 £'000	Cyfanswm £'000
Cyfarwyddiaeth	Sector	Maes Buddsoddi	£'000	£'000	£'000	£'000
Seilwaith Economaidd	Trafnidiaeth Gyhoeddus	Rheilffyrdd	400,000	150,000	35,000	585,000
Seilwaith Economaidd	Teithio Llesol a Chynaliadwy	Teithio Llesol	60,000	80,000	80,000	220,000
Seilwaith Economaidd	Teithio Llesol a Chynaliadwy	Seilwaith EV	7,788	11,672	23,217	42,677
Seilwaith Economaidd	Ffyrdd	Ffyrdd	125,000	190,000	185,000	500,000
Seilwaith Economaidd	Ffyrdd	Grantiau diogelwch ar y ffyrdd	16,500	4,000	4,000	24,500
Seilwaith Economaidd	Trafnidiaeth Gyhoeddus	Bysiau	25,000	80,000	80,000	185,000
Seilwaith Economaidd	Datblygu Cynaliadwy	Datblygu Gwybodaeth Strategol	12,212	18,328	6,783	37,323
Seilwaith Economaidd	Datblygu Cynaliadwy	Digidol/ Telathrebu	15,000	-26,500	20,000	8,500
Seilwaith Economaidd	Teithio Llesol a Chynaliadwy	Y Gronfa Trafnidiaeth Leol	17,500	40,000	50,000	107,500
Seilwaith Economaidd	Datblygu Cynaliadwy	Ynni'r Môr	4,000	10,000	10,000	24,000
Seilwaith Economaidd		Cyfanswm	683,000	557,500	494,000	1,734,500
Ynni	Datgarboneiddio	Tlodi Tanwydd	30,000	35,000	35,000	100,000
Ynni	Datgarboneiddio	Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	15,000	25,000	25,000	65,000
Yr Amgylchedd	Economi Gylchol	Economi Gylchol	40,000	60,000	60,000	160,000
Yr Amgylchedd	Llifogydd	Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd	34,000	34,000	34,000	102,000
Yr Amgylchedd	Llifogydd	Diogelwch Tomenni Glo	23,100	11,000	10,300	44,400

Yr Amgylchedd	Llifogydd	Ansawdd Dŵr	10,000	15,000	15,000	40,000
Yr Amgylchedd	Natur a'r Amgylchedd	Y Goedwig Genedlaethol	9,000	23,000	25,000	57,000
Yr Amgylchedd	Natur a'r Amgylchedd	Tirweddau a Hamdden awyr Agored	5,000	5,000	5,000	15,000
Yr Amgylchedd	Natur a'r Amgylchedd	Grantiau Amgylcheddol	2,000	2,000	500	4,500
Yr Amgylchedd	Natur a'r Amgylchedd	Ansawdd Aer	5,000	2,150	300	7,450
Yr Amgylchedd	Natur a'r Amgylchedd	Bioamrywiaeth	20,000	25,000	25,000	70,000
		CNC	2,400	2,400	2,400	7,200
Cyfanswm yr Amgylchedd ac Ynni			195,500	239,550	237,500	672,550
Cyfanswm			878,500	797,050	731,500	2,407,050

Caiff y Llinellau Gwariant yn y Gyllideb sy'n rhoi dadansoddiad llawn o gyllidebau refeniw a chyfalaf y portffolio eu hamlinellu yn y Camau Gweithredu yn adrannau 3, 4 a 5.

3.0 Y SEILWAITH ECONOMAIDD – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Er mwyn cefnogi'r uchelgeisiau ar gyfer seilwaith cynaliadwy, modern a chysylltiedig, cyfanswm cyllid Y Seilwaith Economaidd yw £1.39 biliwn yn 2022-23 (yn cynnwys adnodd anghyllidol).

O gymharu â chyllideb derfynol 2021-22, mae'r dyraniad Adnoddau Cyllidol wedi cynyddu o £137 miliwn i £476 miliwn, sy'n cynrychioli'r dyraniad ychwanegol hwnnw o £100 miliwn i drafndiaeth gyhoeddus a £37 miliwn pellach i gynnal yr amlen gyllidebol ar gyfer tocynnau teithio rhatach. Mae hyn yn cynnwys dyraniad ychwanegol penodol i drafndiaeth gyhoeddus i gefnogi'r gostyngiad yn yr incwm o werthiant tocynnau teithwyr o dan sefyllfa barhaus pandemig Covid. Bydd hyn yn rhoi rhywfaint o sicrwydd i'r sector tra bod cyfyngiadau'n debygol o barhau ac yn helpu i roi hyder i'r sector.

Cyfanswm y dyraniadau cyfalaf seiliedig ar sero ar gyfer 2022-23, 2023-24 a 2024-25 yw £683 miliwn, £557 miliwn a £494 miliwn yn y drefn honno. Mae'r dyraniadau cyfalaf yn cefnogi parhau i gyflawni'r Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol presennol, yn ogystal â braenaru'r tir ar gyfer y ddogfen gyflawni olynol a fydd yn cael ei gosod yng nghyd-destun Strategaeth Drafndiaeth newydd Cymru. Fodd bynnag, mae'n dal i fod yn angenrheidiol blaenoriaethu gweithgarwch a rheoli cyllidebau, er mwyn sicrhau bod y gwaith o gyflawni cynlluniau o fewn y Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol yn fforddiadwy ac yn ymarferol.

Mae'r gyllideb Adnoddau Anghyllidol wedi cynyddu £38 miliwn i £229 miliwn, o gymharu â Chyllideb Derfynol 2021-22, i gydnabod dyraniad ychwanegol ar gyfer dibrisiant ar seilwaith rheilffyrdd Llinellau Craidd y Cymoedd.

Seilwaith Economaidd	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Adnodd Cyllidol	339,011	476,011	137,000	40%	439,011	439,011
Adnodd Anghyllidol	191,000	229,000	38,000	20%	229,000	229,000
Cyfanswm yr Adnodd	530,011	705,011	175,000	33%	668,011	668,011

Seilwaith Economaidd	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol	737,827	683,000	557,500	494,000
CYFANSWM	737,827	683,000	557,500	494,000

Esbonnir y dadansoddiad manwl o'r Camau Gweithredu yn ôl gweithgarwch Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL) yn yr adrannau canlynol.

Gweithrediadau Traffyrdd a Chefnffyrdd

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Rheoli Asedau'r Rhwydwaith	5,686	4,481	(1,205)	-21%	4,481	4,481
Gweithrediadau'r Rhwydwaith	65,298	66,023	725	1%	66,023	66,023
Is-gfanswm	70,984	70,504	(480)	-1%	70,504	70,504
Adnodd Anghyllidol						
Gweithrediadau'r Rhwydwaith Heb Fod yn Arian Parod	188,691	188,691	0	0	188,691	188,691
Cyfanswm yr Adnodd	259,675	259,195	(480)	0%	259,195	259,195

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Gweithrediadau'r Rhwydwaith	106,497	125,000	190,000	185,000
CYFANSWM	106,497	125,000	190,000	185,000

Mae gan Weinidogion Cymru ddyletswydd statudol i ddarparu Rhwydwaith Traffyrdd a Chefnffyrdd diogel a dibynadwy yn erbyn ased gwerth £17 biliwn. Dyrannwyd dyraniad cyfalaf o £125 miliwn i dalu am waith cynnal a chadw cyfalaf ac i wasanaethu prosiectau mawr sydd wrthi'n cael eu hadeiladu. Bydd angen monitro cyllidebau cynnal a chadw yn barhaus er mwyn sicrhau ein bod yn ymateb i waith adweithiol ac yn blaenoriaethu buddsoddiad cyfalaf lle mae ei angen fwyaf

Mae trosglwyddiad wedi'i wneud i'r llinell teithio cynaliadwy a llesol sy'n adlewyrchu aliniad gweithgarwch a ariannwyd yn flaenorol o dan y Llinell Wariant yn y Gyllideb rheoli'r rhwydwaith lle ceir gwrthbwysu.

Camau Gweithredu Gwasanaethau Ffyrdd, Rheilffyrdd, Awyr a Môr a Buddsoddi

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Hedfan	2,763	5,732	2,969	107%	4,402	2,422
Seilwaith Trafnidiaeth Cenedlaethol	650	0	(650)	-100%	0	0
Rheilffyrdd: Ategol	850	850	0	0%	850	850
Trafnidiaeth Cymru	185,400	254,531	69,131	37%	218,861	220,841
Is-gyfanswm	189,663	261,113	71,450	38%	224,113	224,113
Adnodd Anghyllidol						
Trafnidiaeth Cymru (heb fod yn arian parod)	0	38,000	38,000	#DIV/0!	38,000	38,000
Cyfanswm yr Adnodd	189,663	299,113	109,450	58%	262,113	262,113

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Hedfanaeth	2,000	7,212	13,328	1,783
Seilwaith Trafnidiaeth Cenedlaethol	128,100	0	0	0
Trafnidiaeth Cymru	274,680	400,000	150,000	35,000
Ynni'r Môr	0	4,000	10,000	10,000
CYFANSWM	404,780	411,212	173,328	46,783

Mae'r gyllideb refeniw Hedfanaeth o £5.732 miliwn yn cynnwys gweithgareddau dros dro fel y Gwasanaeth Awyr oddi mewn i Gymru a'r pecyn achub ac adfer ar gyfer Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd.

Mae cyfanswm cyllideb Trafnidiaeth Cymru o £654.531 miliwn yn darparu gwasanaethau rheilffyrdd a rhaglenni buddsoddiad cyfalaf rheilffyrdd.

Mae'r Seilwaith Trafnidiaeth Cenedlaethol wedi'i leihau i sero gan fod yr holl wariant cyfalaf sy'n gysylltiedig â ffyrdd bellach yn cael ei ddangos o dan Gweithrediadau'r Rhwydwaith, sydd wedi'i leihau.

Camau Gweithredu Seilwaith Strategol

Llinell Wariant yn y Gyllideb	2021-22 Cyllideb Derfynol £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus	11,500	11,500	0	0%	11,500	11,500
Datblygu Seilwaith Strategol	990	950	(40)	-4%	950	950
Gweithrediadau'r Seilwaith TGCh	1,527	1,527	0	0%	1,527	1,527
Is-gyfanswm	14,017	13,977	(40)	0%	13,977	13,977
Adnodd Anghyllidol						
Gweithrediadau'r Seilwaith TGCh - Heb fod yn Arian Parod	2,309	2,309	0	0%	2,309	2,309
Cyfanswm yr Adnodd	16,326	16,286	(40)	0%	16,286	16,286

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Datblygu Seilwaith Strategol	0	5,000	5,000	5,000
Gweithrediadau'r Seilwaith TGCh	26,000	15,000	(26,500)	20,000
CYFANSWM	26,000	20,000	(21,500)	25,000

Mae'r Rhaglen Lywodraethu bresennol yn cydnabod pwysigrwydd seilwaith digidol a chyflawni Strategaeth Ddigidol Llywodraeth Cymru, gan nodi:

'Rhaid wrth seilwaith sylfaenol i gyflawni'r strategaeth hon. Y seilwaith hwn yw'r sylfaen ar gyfer datblygu cysylltedd digidol o ansawdd da i gefnogi popeth a wnawn yn ddigidol.'

Mae'r gyllideb Seilwaith TGCh yn cefnogi'r gwaith o gyflawni'r strategaeth hon drwy ddarparu cyllid i gysylltu safleoedd a gosod ac uwchraddio rhwydweithiau ôl-drosglwyddo data sydd eu hangen i sicrhau cysylltiadau cynaliadwy a chydnerth sy'n addas i'r dyfodol.

Dyma'r prif feysydd ariannu sy'n cefnogi hyn:

- **Band Eang Mynediad y Genhedlaeth Nesaf Cymru** – prosiect i gysylltu 39,000 o adeiladau er mwyn caniatáu ateb cysylltiad ffeibr i'r adeilad sydd wedi'i ddiogelu i'r dyfodol sy'n galluogi cyflawni cyflymder band eang gigabit
- **Cronfa Band Eang Lleol** – cynllun grant wedi'i anelu at awdurdodau lleol a mentrau cymdeithasol i helpu cymunedau lleol i gael mynediad at fand eang cyflym.
- **Allwedd Band Eang Cymru** – cynllun grant 'dewis olaf' sy'n helpu eiddo sy'n dechnoleg-agnostig i gysylltu
- **Prosiect Rhwydwaith Ffeibr Llawn Lleol ar Gefnffyrdd** - cynllun uwchraddio ac ymestyn i rwydwaith meingefn cyfathrebiadau ffeibr optig ar gefnffyrdd yn y De.

Mae cyllideb Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus o £11.5 miliwn yn darparu cyllid ar gyfer rhwydwaith darparu plattform digidol cydwasaethau sy'n darparu cysylltedd a gwasanaethau digidol i'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r rhwydwaith yn gwasanaethu dros 120 o sefydliadau sector cyhoeddus sydd â thua 5,000 o gysylltiadau.

Mae cyllid seilwaith datblygu strategol o £0.950 miliwn yn galluogi mecanweithiau arloesol, masnachol eu pwyslais sy'n hwyluso mynediad at gyllid gan y sector preifat a phartneriaid eraill i sicrhau buddsoddiad â blaenoriaeth ar draws y portffolio ar gyfer seilwaith economaidd a thrafnidiaeth. Mae prosiectau'n cynnwys hyrwyddo Hwb Teithio Integredig yng Nghaerdydd, uwchraddio Gorsaf Wrecsam Cyffredinol a dyfodol y gwasanaethau bws a ddarperir ym Mhrifddinas-Ranbarth Caerdydd.

Camau Gweithredu Teithio Cynaliadwy

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cymorth Bysiau	32,005	61,005	29,000	91%	61,005	61,005
Cardiau Clyfar	1,466	0	(1,466)	-100%	0	0
Blaenoriaethau Trafnidiaeth Lleol	0	0	0	#DIV/0!	0	0
Tocynnau Teithio Rhatach	23,482	60,482	37,000	158%	60,482	60,482
Y Cynllun Teithio Rhatach i Bobl Ifanc	2,000	2,000	0	0%	2,000	2,000
Teithio Cynaliadwy a Llesol	630	1,930	1,300	206%	1,930	1,930
Cyfanswm yr Adnodd	59,583	125,417	65,834	110%	125,417	125,417

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
-------------------------------	---------------------------------	--	--	--

Cyfalaf Traddodiadol				
Cymorth Bysiau	0	25,000	80,000	80,000
Cardiau Clyfar	1,000	0	0	0
Blaenoriaethau Trafnidiaeth Lleol	51,000	17,500	40,000	50,000
Tocynnau Teithio Rhatach	37,000	0	0	0
Teithio Cynaliadwy a Llesol	104,650	67,788	91,672	103,217
CYFANSWM	193,650	110,288	211,672	233,217

Mae gan fysiau gyfraniad pwysig gan gysylltu pobl a chymunedau ledled Cymru ac maent yn darparu mynediad at wasanaethau allweddol. Rydym wedi cynyddu'r cymorth bysiau i adlewyrchu heriau parhaus y pandemig COVID-19. Yn ogystal, gwnaed dyraniadau i'r llinell teithio cynaliadwy a llesol sy'n adlewyrchu aliniad gweithgarwch a ariannwyd yn flaenorol o dan y Llinell Wariant yn y Gyllideb rheoli rhwydwaith lle ceir gwrthbwysu. Mae'r dyraniad i gardiau clyfar bellach wedi'i gynnwys o dan tocynnau integredig fel rhan o'n cefnogaeth ehangach i'r diwydiant bysiau. Nid yw'r amlen tocynnau teithio rhatach ar gyfer cyllid wedi newid; nod y cynnydd mewn referniw a ddangosir yma yw gwrthbwysu gostyngiad yn y cyllid sydd ar gael drwy gyllidebau cyfalaf ar gyfer cefnogi teithio rhatach. Nid yw hyn yn cyfateb i gynydd cyffredinol i'r gyllideb Tocynnau Teithio Rhatach ond mae'n sicrhau bod yr amlen gyllidebol gyffredinol (sydd wedi'i hariannu o ffynonellau referniw a chyfalaf) yn parhau i fod yn gyson â blynyddoedd blaenorol.

Yn 2021/22, roedd cyllid teithio llesol yn £76.65 miliwn. Mae gostyngiad mewn cyllid Teithio Llesol yn 22/23 i £60 miliwn. Byddwn yn defnyddio'r gostyngiad tymor byr mewn cyllid i weithio gydag Awdurdodau Lleol a Trafnidiaeth Cymru i ddatblygu cyfres o gynlluniau o ansawdd uchel, effaith uchel i sicrhau'r budd mwyaf posibl o'r cyllid uchaf erioed a roddwyd i deithio llesol yn 2023/24 a 2024/25, gyda'r cyllid yn £80 miliwn yn y ddwy flynedd. Hefyd wedi'i gynnwys yn Llinell Wariant yn y Gyllideb teithio cynaliadwy a llesol mae cyllid ar gyfer Cerbydau Allyriadau Isel lawn (ULEV) a fydd yn cael ei fuddsoddi wrth gyflawni ein strategaeth gwefru ULEV a'n cynllun gweithredu.

Mae'r cyllid ar gyfer y cynllun trafndiaeth lleol yn cael ei leihau yn y flwyddyn ariannol nesaf, gan adlewyrchu'n rhannol ffocws ar ostwng terfynau cyflymder i 20MYA ar ffyrdd preswyl; mae hyn bellach wedi'i adlewyrchu yn y BEL diogelwch ar y ffyrdd; mae'r elfen arall o'r gostyngiad yn adlewyrchu diwedd cyllid tymor byr ar gyfer cydnerthedd ffyrdd; bydd cynlluniau cydnerthedd pellach yn cael eu hystyried fel rhan o'r LTF. Yn unol ag ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu, byddwn yn adolygu sut rydym yn gwario'r Gronfa Trafnidiaeth Leol yn y dyfodol yn unol â'r blaenoriaethau a nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru.

Camau Gweithredu Gwella Diogelwch ar y Ffyrdd

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd

		2022-23 £'000			2023-24 £'000	2024-25 £'000
Diogelwch ar y Ffyrdd	4,764	5,000	236	5%	5,000	5,000
Cyfanswm yr Adnodd	4,764	5,000	236	5%	5,000	5,000

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Diogelwch ar y Ffyrdd	6,900	16,500	4,000	4,000
CYFANSWM	6,900	16,500	4,000	4,000

Mae'r cyllidebau diogelwch ar y ffyrdd wedi cynyddu, gan adlewyrchu'r gwaith o gyflwyno'r terfyn cyflymder 20MYA ar ffyrdd preswyl. Mae'r [Fframwaith Diogelwch Ffyrdd ar gyfer Cymru](#) yn nodi ein targedau diogelwch hyd at 2020 ac rydym yn dechrau datblygu strategaeth newydd ar gyfer y blynyddoedd i ddod yn seiliedig ar weledigaeth sero.

Mae cyllid referniw yn cefnogi'r gwaith o gyllido ac ymgysylltu â phartneriaid allanol yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector i leihau nifer yr anafusion

3.1 Trafnidiaeth

[Sut mae'r gyllideb ddrafft yn cefnogi blaenoriaethau trafndiaeth Llywodraeth Cymru, yn enwedig wrth gyflawni Strategaeth Drafndiaeth newydd Cymru a'r cynlluniau a'r strategaethau cyflawni cysylltiedig, gan gynnwys sut rydych wedi blaenoriaethu cyllid, forddiadwyedd eich blaenoriaethau ac unrhyw feysydd sy'n peri pryder.](#)

Ym mis Mawrth 2021, cyhoeddwyd Llwybr Newydd: Strategaeth Drafndiaeth Cymru 2021. Mae'r Strategaeth yn gosod gweledigaeth ar gyfer system drafndiaeth hygyrch, gynaliadwy ac effeithlon sy'n cael ei chefnogi gan uchelgeisiau 20 mlynedd sy'n dda i bobl a chymunedau, yn dda i'r amgylchedd, yn dda i'r economi a lleoedd ac yn cefnogi'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymreig ffyniannus. Mae'n canolbwyntio ar dair blaenoriaeth:

- *Y flaenoriaeth gyntaf yw sut rydym yn rheoli'r galw am deithio ac yn dod â gwasanaethau i bobl er mwyn lleihau'r angen i deithio. Nid yw hyn yn ymwneud ag atal teithio yn gyfan gwbl; yn hytrach, mae'n ymwneud â chynllunio ymlaen llaw ar gyfer gwell cysylltedd ffisegol a digidol i gefnogi mynediad at wasanaethau mwy lleol a mwy o weithio o gartref ac o bell. Os gall mwy o bobl gerdded a beicio ar gyfer teithiau bob dydd, byddwn yn lleihau ein dibyniaeth ar geir.*

- *Mae'r ail flaenoriaeth yn ymwneud â gwasanaethau a seilwaith mwy cynaliadwy.* Mae'r Strategaeth yn esbonio sut y byddwn yn caniatáu i bobl a nwyddau symud yn rhwydd o ddrws i ddrws drwy drafnidiaeth gynaliadwy a sut y byddwn yn buddsoddi mewn gwasanaethau trafndiaeth dibynadwy, effeithlon a fforddiadwy y mae pobl am eu defnyddio, yn gallu eu defnyddio ac yn eu defnyddio, ac yn y seilwaith trafndiaeth i gefnogi'r gwasanaethau hynny.
- *Mae'r drydedd flaenoriaeth, sef yr un olaf, yn ymwneud ag annog pobl i wneud y newid i drafnidiaeth fwy cynaliadwy.* Er mwyn cyrraedd ein targedau newid hinsawdd, bydd angen i bobl deithio'n wahanol. Mae hyn yn golygu ei gwneud hi'n haws gwneud y peth iawn drwy wneud trafndiaeth gynaliadwy carbon isel yn fwy deniadol a mwy fforddiadwy, a thrwy fabwysiadu datblygiadau arloesol sy'n ei gwneud hi'n haws ei defnyddio.

Yr argyfwng hinsawdd yw un o faterion diffiniol mwyaf ein hoes. Er mwyn cyrraedd ein targed allyriadau sero net erbyn 2050, rhaid i ni weithredu nawr. Bydd peidio â gwneud hynny yn gadael mwy o broblem i genedlaethau'r dyfodol. Mae ymateb i'r newid yn yr hinsawdd yn gofyn am newid yn y ffordd rydym yn teithio. Mae angen llai o geir ar ein ffyrdd, mwy o bobl yn defnyddio trafndiaeth gyhoeddus a mwy o gerdded neu feicio. Ni fyddwn yn cyflawni'r lefel honno o newid oni bai ein bod yn mynd â phobl gyda ni, yn gwrando ar ddefnyddwyr ac yn cynnwys pobl wrth ddylunio system drafnidiaeth sy'n gweithio i bawb.

Wrth wraidd y strategaeth roedd yr Hierarchaeth Teithio Cynaliadwy, sy'n darparu fframwaith ar gyfer bodloni'r galw am deithio drwy gerdded, beicio a thrafnidiaeth gyhoeddus cyn cerbydau modur preifat; mae egwyddorion yr hierarchaeth hon yn hanfodol i ddyraniad ein penderfyniadau buddsoddi.

Rydym wedi cyhoeddi rhewi datblygiad pob cynllun ffordd newydd fel rhan o'n hymdrechion i gyrraedd ein targedau Sero Net mewn perthynas â'r newid yn yr hinsawdd. Nid dyma ddiwedd y gwaith o adeiladu ffyrdd yng Nghymru o reidrwydd, ond bydd yn sicr yn codi'r bar o ran yr hyn y gellir ei gyfiawnhau wrth i ni gynllunio ar gyfer dyfodol lle byddwn yn gwneud gwell defnydd o deithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus. Dim ond os defnyddir yr adnoddau ariannol cyfyngedig sydd ar gael yn effeithlon ac yn effeithiol y gellir cyflawni hyn. Felly, mae angen yr Adolygiad hwn o'n prosiectau ffyrdd presennol a sut y byddwn yn mynd ati i wneud penderfyniadau adeiladu ffyrdd yn y dyfodol.

Mae gostyngiad yn y cyllid Teithio Llesol yn 22/23. Byddwn yn defnyddio'r gostyngiad tymor byr mewn cyllid i weithio gydag Awdurdodau Lleol a Trafnidiaeth Cymru i ddatblygu cyfres o gynlluniau o ansawdd uchel, effaith uchel i sicrhau'r budd mwyaf posibl o'r cyllid uchaf erioed a roddwyd i deithio llesol yn 23/24 a 24/25. Bydd cyllid yn cael ei gynyddu hefyd ar gyfer diogelwch ar y ffyrdd i gefnogi'r gwaith o gyflwyno terfyn cyflymder o 20MYA ar ffyrdd preswyl. Bydd hyn yn cefnogi'r defnydd o deithio llesol hefyd.

Ochr yn ochr â buddsoddiad parhaus i gefnogi trafndiaeth gyhoeddus i adfer o bandemig COVID-19, byddwn yn parhau i fuddsoddi i gwblhau'r gwaith o drawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd (CVL) a rhoi cyllid ar waith i drosglwyddo'r fflyd bysiau i gerbydau trydan.

Byddwn yn parhau i gefnogi Maes Awyr Caerdydd.

Sut mae'r gyllideb ddrafft yn darparu ar gyfer:

Effaith y pandemig Coronafeirws, a'r adferiad ohono, gan gynnwys cymorth i ddarparwyr trafndiaeth.

Mae cyllideb refeniw y Seilwaith Economaidd wedi cael cynnydd yn erbyn y 'gwaelodlin' blaenorol o tua £137 miliwn. Prif ddefnydd y cyllid hwn fydd parhau i gefnogi gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus i wrthbwysu effaith barhaus y Coronafeirws ar batrymau teithio a gostyngiadau sylweddol yn y blwch tocynnau i deithwyr. Rydym yn parhau i gefnogi'r meysydd hyn fel rhan o'n huchelgais hirdymor i sicrhau newid yn eu dulliau teithio a datgarboneiddio'r sector Trafndiaeth.

Caiff y cyllid ei rannu'n 3 maes allweddol:

Gwasanaethau rheilffyrdd (£72 miliwn) – Bydd hyn yn cefnogi Rheilffyrdd Trafndiaeth Cymru Cyfyngedig i dalu ei gostau rhedeg tra bod teithiau a'r blwch tocynnau i deithwyr yn parhau i gael eu heffeithio gan y coronafeirws.

Gwasanaethau bws BES (£28 miliwn) – Fel gyda'r rheilffyrdd, bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r diwydiant bysiau tra bod ei niferoedd teithwyr a'i wasanaethau yn parhau i gael eu heffeithio gan y coronafeirws.

Tocynnau Teithio Rhatach (£37 miliwn) – Mae hyn er mwyn gwrthbwysu gostyngiad yn y cyllid sydd ar gael drwy gyllidebau cyfalaf ar gyfer cefnogi teithio rhatach. Nid yw hyn yn cyfateb i gynydd cyffredinol i'r gyllideb Tocynnau Teithio Rhatach ond mae'n sicrhau bod yr amlen gyllidebol gyffredinol (sy'n cael ei hariannu o ffynonellau refeniw a chyfalaf) yn parhau i fod yn gyson â blynyddoedd blaenorol

Dyraniadau penodol a wneir mewn perthynas â Brexit i liniaru'r effaith ar wasanaethau / sectorau trafndiaeth.

Nid yw'r gyllideb ddrafft hon yn gwneud unrhyw ddyraniadau yn benodol i liniaru effeithiau parhaus ymadael â'r Undeb Ewropeaidd. Fodd bynnag, mae ein holl sectorau trafndiaeth yn parhau i deimlo canlyniadau cytundeb ymadael Llywodraeth y DU, yn enwedig drwy eu cadwyni cyflenwi a'u gweithlu. Dyma'r realiti newydd a'r amgylchedd gweithredu anffodus rydym ni ynddo.

Bydd rhaid i bob un o'n dyraniadau cyllideb ddarparu ar gyfer y costau ychwanegol y mae gwasanaethau trafndiaeth a phrosiectau seilwaith bellach yn eu hwynebu o ganlyniad i darfu oherwydd Covid a materion yn ymwneud â'r ffin â'r UE.

Byddwn yn parhau i weithio gyda gwasanaethau trafndiaeth datganoledig i liniaru effaith barhaus y cytundeb ymadael cyn belled ag y gallwn, a chyda Llywodraeth y DU i roi pwysau arni i sicrhau bod sectorau trafndiaeth, yn enwedig y sector cludo nwyddau, yn gallu parhau i weithredu mor effeithiol â phosibl.

Cyflawni'r fasnachfaint rheilffyrdd.

Daeth Gwasanaeth Rheilffyrdd Cymru a'r Gororau dan reolaeth gyhoeddus yn dilyn trosglwyddo staff o KeolisAmey i Trafnidiaeth Cymru ym mis Chwefror 2021 o ganlyniad i effaith Covid 19, gyda Llinellau Craidd y Cymoedd (i'r gogledd o Gaerdydd) yn trosglwyddo i berchnogaeth a rheolaeth Llywodraeth Cymru yn 2020. Mae'r cyllid hwn yn caniatáu i Trafnidiaeth Cymru ddarparu'r fasnachfaint Rheilffyrdd ar ran Gweinidogion Cymru.

Cyflwyno Metros y Gogledd-ddwyrain, y De-orllewin a'r De-ddwyrain.

Byddwn yn parhau i fuddsoddi yn ein rhaglenni metro ond mewn ffordd sydd wedi'i hintegreiddio â'n gwasanaethau craidd mewn perthynas â bysiau, teithio llesol a rheilffyrdd, felly nid yw cyllidebau'n cael eu nodi ar wahân. Mae'r ffocws tymor byr ar gwblhau trawsnewidiad Llinellau Craidd y Cymoedd ac ar fuddsoddi mewn meysydd / ardaloedd sydd wedi gwneud y newid mwyaf i ddulliau teithio.

Cyflawni blaenoriaethau seilwaith rheilffyrdd Llywodraeth Cymru.

Dechreuodd Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd yn haf 2020, a bydd yn cyflawni gwaith uwchraddio i gledrau a signalau a gwaith trydaneiddio a fydd yn caniatáu darpariaeth mwy o wasanaethau, a gwasanaethau cyflymach, gan wella mynediad a chysylltedd i gymunedau'r cymoedd a Chaerdydd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo £800 miliwn ar gyfer cerbydau rheilffyrdd newydd a fydd yn darparu trenau newydd, cyflymach a mwy cyfforddus, ac yn caniatáu sefydlu gwasanaethau mwy mynych a llwybrau newydd. Byddwn yn cwblhau'r broses o gaffael a chyflwyno fflydoedd newydd o drenau erbyn 2024. Bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol sylweddol drwy annog mwy o bobl i newid eu ffyrdd a defnyddio'r rheilffyrdd yn hytrach na char, a bydd fflyd newydd Metro De Cymru yn gwella hygyrchedd y rheilffyrdd drwy ddarparu dull mynediad gwastad i'r trenau, ar draws y rhwydwaith.

Datblygu Trafnidiaeth Cymru – gan gynnwys dadansoddiad o ddyraniad cyllideb Trafnidiaeth Cymru, gan eitemeiddio ei gyllideb gorfforaethol ochr yn ochr â dyraniadau ar gyfer darparu rhaglenni penodol.

Nid yw'r gyllideb hon yn gwneud unrhyw ddyraniadau penodol i Trafnidiaeth Cymru y tu hwnt i ddarparu rheilffyrdd (a nodir uchod). Er bod rhaglenni y byddwn yn gofyn i Trafnidiaeth Cymru eu cyflawni ar ein rhan, gan gynnwys y gwelliannau i fasnachfaint a seilwaith y rheilffyrdd, mae swyddogion yn dal i drafod gyda hwy eu cynllun busnes ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf.

Bydd y broses cynllunio busnes honno, fel arfer, yn cadarnhau'r dyraniadau cyllid sydd ar gael i Trafnidiaeth Cymru a'r rhaglenni y byddant yn eu cyflawni ar ein rhan. Byddwn yn awyddus iddynt ddangos eu bod yn gwneud hynny mor effeithlon â phosibl ac yn ystyried pob cyfle ar gyfer arbedion er mwyn sicrhau bod ein buddsoddiad mewn gwasanaethau trafndiaeth yn gallu cael yr effaith fwyaf posibl ar gyfer pobl Cymru.

Argymhellion Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru.

Byddwn yn parhau i fuddsoddi yn y gwaith o gyflawni argymhellion Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru a Metro De-ddwyrain Cymru mewn ffordd sydd wedi'i hintegreiddio â'n gwasanaethau craidd a ddarperir mewn perthynas â bysiau, teithio llesol a rheilffyrdd.

Buddsoddi yn y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd.

Mae amryw o raglenni'n cael eu darparu ar draws y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (SRN) y bwriedir iddynt fod yn ataliol. Maent yn cynnwys:

- Clefyd Coed Ynn – Mesurau rhagweithiol i nodi a gwaredu coed sydd wedi'u heintio a allai achosi problemau diogelwch ar yr SRN.
- Triniaethau ataliol ar wynebaw – Triniaethau ar wynebaw sy'n ymestyn oes haen dreulio'r gerbyttffordd, gan gynyddu mynychder ymyrraeth cynnal a chadw, gan leihau costau a charbon.
- Rhaglen Diogelwch Cymunedol – rhaglen ddiogelwch ragweithiol sy'n gwrando ar anghenion cymunedau, ac yn ymateb iddynt, er mwyn gwella diogelwch ar yr SRN.
- Adnewyddu goleuadau stryd – newid lampau i LEDs i leihau costau a charbon.
- Er mwyn diogelu'r dyfodol a pharatoi ar gyfer digideiddio'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, rydym yn buddsoddi dros £40 miliwn i ddarparu ffeibr band eang ar hyd 152 cilometr o'r rhwydwaith.

Er mwyn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw cyfalaf gwerth tua £1 biliwn ar draws pob math o asedau ar yr SRN, mae swyddogion wedi datblygu rhaglen Adnewyddu Asedau Mawr (MAR) y gellid ei chyflwyno dros gyfnod o 5 i 10 mlynedd, gyda'r amserlenni wedi'u haddasu i gyfateb i'r cyllid sydd ar gael.

Byddai'r rhaglen nid yn unig yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw ond gallai hefyd gyflawni llawer o'r uchelgeisiau a'r blaenoriaethau yn Strategaeth Drafnidiaeth newydd Cymru, yn enwedig o ran ailddyrranu gofod ffyrdd ar gyfer teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus a lleihau carbon drwy gynnal gwaith cynnal a chadw mewn modd cyfannol effeithlon, gan ddefnyddio deunyddiau ag oes gwasanaeth hir sydd ar gael yn lleol.

Nid yw'r rhaglen hon yn cael ei hariannu ar hyn o bryd.

Bydd swyddogion yn parhau i ddatblygu rhaglenni, a fydd yn destun adolygiad annibynnol, gan reoli a gweithredu rhwydwaith diogel ar yr un pryd. Cyflawnir hyn drwy ganolbwyntio ar flaenoriaethu gwaith cynnal a chadw hanfodol a rheoli risgiau wrth gyflawni amcanion Strategaeth Drafnidiaeth Cymru megis ailddyrranu gofod ffyrdd fel y mae cyllidebau'n caniatáu.

Cyflwyno polisi teithio llesol – gan gynnwys tabl sy'n manylu ar gyfanswm y dyraniadau a'r dyraniadau y pen ar gyfer teithio llesol ar gyfer 2022-23, o gymharu â phob un o'r tair blynedd flaenorol. Dylai dyraniadau referniw a chyfalaf fod yn glir ac wedi'u dadansoddi yn ôl ffrwd ariannu unigol (cronfa teithio llesol, cronfa trafndiaeth leol, llwybrau diogel mewn cymunedau etc).

Defnyddir y rhan fwyaf o'r gyllideb teithio llesol ar gyfer y Gronfa Teithio Llesol. Fe'i sefydlwyd i alluogi awdurdodau lleol i ddatblygu eu rhwydweithiau teithio llesol lleol sydd wedi'u cynllunio ac sy'n cael eu diwygio o ganlyniad i'r Ddeddf Teithio Llesol. Y nod yw newid dulliau teithio o geir i deithio llesol fel y gellir gwneud teithiau byrrach fel mater o drefn drwy gerdded a beicio a theithiau hirach ar y cyd â thrafnidiaeth gyhoeddus. Mae'r dulliau di-garbon hyn yn cynnig manteision iechyd a chymdeithasol ehangach sylweddol iawn y tu hwnt i'w swyddogaeth drafnidiaeth.

Ers cyflwyno'r gronfa, mae hyn wedi arwain at gyfres gynyddol o gynlluniau uchelgeisiol sydd bellach naill ai'n barod i'w hadeiladu neu'n nesáu at fod yn barod. Mae gan lawer o'r rhain y gallu i drawsnewid dewisiadau teithio llawer o bobl a galluogi teithiau cerdded a beicio diogel lle na fu'r rhain yn bosibl yn y gorffennol.

Ar gyfer 2021/22, cafodd y £56.65 miliwn gwreiddiol a glustnodwyd yn y gyllideb ddrafft hwb ychwanegol o £20 miliwn gyda'r gyllideb derfynol, a oedd yn caniatáu cyflymu'r broses o ddarparu a datblygu cynlluniau a sicrhau bod mwy o gyllid ar gael ar gyfer gwelliannau ar raddfa fach er mwyn sicrhau bod newid gwirioneddol yn digwydd mewn trefi a dinasoedd ledled Cymru.

Ategir y Gronfa Teithio Llesol gan y Grant Llwybrau Diogel mewn Cymunedau, sy'n canolbwyntio'n benodol ar alluogi teithio llesol i ysgolion, gyda phwyslais arbennig yn y blynyddoedd diwethaf ar gyflwyno strydoedd ysgol, sy'n cael gwared ar draffig o amgylch ysgolion yn y bore a'r prynhawn i annog cerdded, sgwtera a beicio, a gwella ansawdd aer a diogelwch ar y ffyrdd.

Defnyddir cyllid referniw yn bennaf i fanteisio i'r eithaf ar ein buddsoddiadau cyfalaf drwy gefnogi awdurdodau lleol i gynllunio a darparu rhwydweithiau a chynlluniau a thrwy hyrwyddo teithio llesol.

Dangosir isod y dyraniadau ar gyfer y flwyddyn ariannol bresennol, y flwyddyn ariannol i ddod a'r tair blynedd ariannol flaenorol. Mae cyllideb 2021/22 yn adlewyrchu'r bwriadau presennol, ond ni fydd y sefyllfa derfynol yn hysbys tan ddiwedd y flwyddyn.

Nodwch fod y ffigurau hyn yn adlewyrchu cyllid penodol a nodwyd ar gyfer gweithgarwch Teithio Llesol. Mae elfennau eraill o gyflwyno teithio llesol yn rhan o gostau prosiect ehangach na ellir eu dadansoddi ar wahân e.e. darpariaeth teithio llesol o fewn cynlluniau ffyrdd, trafndiaeth gyhoeddus ac aml-ddull ehangach.

	Dyraniadau Teithio Llesol - holl grantiau cyfalaf yr ALI				
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23

Cronfa Teithio Llesol	£9,031,092	£29,127,943	£25,140,454	£56,003,830	£51,000,000
Cronfa Trafnidiaeth Leol	£11,267,202	£7,303,259	£896,000		
Llwybrau Diogel mewn Cymunedau	£5,048,314	£5,362,121	£4,141,501	6,554,231	£5,000,000
Cyllid ychwanegol (Covid)			£16,205,917	£1,030,000	
Prosiectau Teithio Llesol SEWTC				£517,000	
Cyfanswm	£25,346,608	£41,793,323	£46,383,872	£64,105,061	£56,000,000
Poblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Cyfanswm y pen	£8.08	£13.26	£14.63	£20.19	£17.59

*mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn, Mehefin 2021 a Mehefin 2022, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2018.

	Dyraniadau Teithio Llesol - cyllid cyfalaf arall				
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Rhaglen Teithio Llesol Cefnfyrrdd Llywodraeth Cymru	£1,650,000	£1,650,000	£1,650,000	£3,650,000	£3,000,000
Grantiau cyfalaf trydydd parti (yn cynnwys cynlluniau peilot e-feiciau, gwelliannau NCN)				510,000	262,000
Cyfanswm	£1,650,000	£1,650,000	£1,650,000	£4,160,000	£3,262,000
Poblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Cyfanswm y pen	£0.53	£0.52	£0.52	£1.31	£1.02

* mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn, Mehefin 2021 a Mehefin 2022, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2018.

	Dyraniadau Teithio Llesol - referiw				
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Rhaglen Teithiau Iach	£237,000	£375,000	£375,000	£375,000	£375,000
Cronfa Teithio Llesol a chymorth gweithredu ATA (Trafnidiaeth Cymru ac ALLau)			£1,000,000	£1,549,000	£1,000,000
Cymorth gweithredu'r Ddeddf Teithio Llesol (gan gynnwys offer ymgysylltu, system fapio, grant craidd, adolygiad o hyfforddiant beicio)	£171,915	£224,446	£178,988	£135,280	£240,000
Cyfanswm	£408,915	£599,446	£1,553,988	£2,059,280	£1,615,000
Poblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Cyfanswm y pen	£0.13	£0.19	£0.49	£0.65	£0.51

* mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn, Mehefin 2021 a Mehefin 2022, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2018.

	Teithio Llesol - pob un				
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Cyfanswm	£27,405,523	£44,042,769	£49,587,860	£70,324,341	£60,877,000
Poblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Cyfanswm y pen	£8.73	£13.97	£15.64	£22.15	£19.12

* mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn, Mehefin 2021 a Mehefin 2022, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2018.

Cymorth ar gyfer gwasanaethau bysiau a thrafnidiaeth gymunedol, gan gynnwys tabl sy'n manylu ar gyfanswm y dyraniadau a'r dyraniadau y pen ar gyfer 2022-23 o gymharu â phob un o'r tair blynedd flaenorol. Dylai dyraniadau referniw a chyfalaf fod yn glir a dylai'r tabl gael ei ddadansoddi yn ôl ffrwd ariannu unigol (BSSG, BES2, Tocynnau Teithio Rhatach etc).

Cyfanswm y pen				
TABL 5 - Cymorth Referniw Bysiau - 2019-20 i 2022-23				
	2019-20	2020-21	2021-22 (alldro dangosol)	2022-23
Amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn Cymru*	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Grant Bus Users UK Cymru	£243,368	£182,918	£289,457	£289,457
Trafnidiaeth i ysgolion	£0	£0	£10,000	£10,000
CYMORTH REFENIW BYSIAU	£1,325,425	£6,111,471	£1,061,818	£1,061,818
Cymdeithas Cludiant Cymunedol - Cyllid Craidd	£164,298	£138,284	£285,482	£285,482
Grant Cymorth Gwasanaethau Bysiau	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000
Cymorth Referniw Bysiau - Traws Cymru	£3,741,342	£4,018,818	£3,159,745	£3,159,745

Traveline Cymru	£998,612	£998,612	£998,616	£998,616
Tocynnau teithio rhatach	£26,375,441	£33,915,450	£62,595,259	£62,595,259
Teithio Rhatach i Bobl Ifanc	£2,531,786	£1,906,536	£1,999,969	£1,999,969
Y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau - COVID	£0	£70,620,830	£59,099,546	£28,000,000
Cyfanswm	£60,380,273	£142,892,919	£154,499,892	£123,400,346
Cyfanswm y pen	£19.15	£45.16	£48.66	£38.75

Cyfanswm y pen

TABL 5 - Cymorth cyfalaf bysiau - 2019-20 i 2022-23

	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Amcangyfrif poblogaeth canol blwyddyn Cymru *	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311
Tocynnau Teithio Rhatach	£35,240,000			
Cymorth bysiau		£1,000,000		
Bws Cymru - buddsoddi mewn gwasanaethau bysiau				£25,000,000
Cyfanswm	£35,240,000	£1,000,000	£0	£25,000,000
Cyfanswm y pen	£11.18	£0.32	£0.00	£7.85

- mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn, Mehefin 2021 a Mehefin 2022, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer 2018.

Cymorth ar gyfer blaenoriaethau trafndiaeth lleol.

Mae'r ddyletswydd i baratoi Cynlluniau Trafnidiaeth Lleol yn trosglwyddo o Awdurdodau Lleol i'r pedwar Cyd-bwyllgor Corfforaethol yn 2022. Bydd y Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol newydd yn nodi sut y bydd Strategaeth Drafnidiaeth Cymru – Llwybr Newydd, yn cael ei chyflwyno yn y rhanbarthau.

Bydd hi'n ofynnol i Gyd-bwyllgorau Corfforaethol ddatblygu Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol - mae'r ddyletswydd cynllunio trafndiaeth yn trosglwyddo o Awdurdodau Lleol i Gyd-bwyllgorau Corfforaethol ar 28 Chwefror 2022 ar gyfer y De-ddwyrain a 30 Mehefin 2022 ar gyfer y Gogledd, y Canolbarth a'r De-orllewin. Bydd y Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol newydd yn disodli'r Cynlluniau Trafnidiaeth Lleol presennol, a gymeradwywyd yn 2015. Bydd y ddyletswydd i gyflawni'r polisiau a nodir yn y Cynlluniau Datblygu Rhanbarthol yn parhau gyda'r awdurdodau lleol.

Bydd y cynlluniau hyn yn cael eu datblygu ochr yn ochr â'r Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth sy'n cael ei ddatblygu gan Trafnidiaeth Cymru. Bydd hyn yn nodi prosiectau, cynlluniau, mentrau neu ymyriadau penodol a fydd yn nodi gwariant, yn seiliedig ar flaenoriaethau'r Strategaeth, gan gynnwys cyflawni prosiectau sydd eisoes ar y gweill. Bydd hefyd yn cefnogi'r gwaith o weithredu Cymru'r Dyfodol – Cynllun Cenedlaethol 2040, a Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Bydd y Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth yn disodli'r Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol presennol, 2015 (a ddiweddarwyd yn 2017 a 2018). Y bwriad yw ei gyhoeddi fel y gellir cynnal ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol yn ei gylch ym mis Mai 2022.

Bydd y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol yn cael ei rannu'n ddwy ran. Y Cynllun, a fydd yn nodi'r polisiau ar gyfer gweithredu Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn y rhanbarth, a'r Rhaglen, a ddylai restru'r ymyriadau arfaethedig dros gyfnod o 5 mlynedd (2023-24 i 2027-28).

Defnyddir y cynlluniau hyn i ddyrannu cyllid i flaenoriaethau lleol a rhanbarthol. Yn y tymor byr ac wrth i'r cynlluniau gael eu datblygu, bydd cyllid yn canolbwyntio ar Deithio Llesol a'r broses o gyflwyno'r terfyn cyflymder o 20MYA.

3.2 Seilwaith TGCh

Manylion cyfanswm cyfraniad Llywodraeth Cymru at gynllun olynol Cyflymu Cymru, gan gynnwys targedau contract perthnasol ar gyfer BT/Openreach a pherfformiad tuag at y targedau hyn.

Cyfanswm gwerth y Cynllun - £59.03 miliwn –

Rhaniad y cyllid:

Llywodraeth y DU - £2 filiwn
Cyllid yr UE - £32.6 miliwn
Llywodraeth Cymru - £24.43 miliwn

Targedau Contract

Perfformiad

Eiddo – 39,000

Eiddo a basiwyd hyd yma – 24,515

Eiddo sy'n weddill – 14,485

[Manylion y cyllidebau a ddyrennir i gynlluniau cysylltedd eraill Llywodraeth Cymru \(gan gynnwys Allwedd Band Eang Cymru, y Gronfa Band Eang Lleol ac ychwanegiad Llywodraeth Cymru at gynllun Talebau Band Eang Gigabit Llywodraeth y DU\) a'r targedau cysylltedd sydd gan y cynlluniau hyn.](#)

Allwedd Band Eang Cymru - £1.5 miliwn (cyfalaf)

Mae'r cynllun hwn yn gynllun grant a arweinir gan y galw ar gyfer eiddo na all gael mynediad at fand eang cyflym ac nad oes ganddo dargedau cysylltedd.

Y Gronfa Band Eang Lleol - £3.0 miliwn (cyfalaf) £0.3 miliwn (refeniw) Cyfanswm gwerth cyffredinol y cynllun - £11.0 miliwn

Mae'r cynllun hwn yn gynllun grant a arweinir gan y galw ac nid oes ganddo dargedau cysylltedd. Rhaid i ymgeiswyr ddangos tystiolaeth i gefnogi'r meini prawf canlynol

- Creu a galluogi seilwaith band eang, gan gynnwys cyfleusterau ôl-drosglwyddo data
- Uwchraddio'r seilwaith band eang presennol
- Defnyddio seilwaith digidol megis gosod seilwaith goddefol (e.e. gwaith peirianeg sifil megis dwythellau ac elfennau rhwydwaith eraill megis ffeibr tywyll etc), hefyd mewn synergedd â seilweithiau eraill (ynni, trafndiaeth, dŵr, rhwydweithiau carthffosiaeth etc.)
- Darparu band eang cyflym a dibynadwy i'r rhannau hynny o Gymru nad ydynt yn cael eu gwasanaethu ar hyn o bryd (h.y. NGA "gwyn")

Cynllun Talebau Gigabit Llywodraeth y DU – dim dyraniad

[Manylion unrhyw gyllideb a ddyrennir i wella cysylltedd symudol.](#)

Ni ddarparwyd unrhyw ddyraniad ar gyfer 2022/23. Bydd achos busnes yn cael ei wneud yn 2022/23 a fydd yn cadarnhau a oes angen prosiect a gwerth y prosiect hwnnw. Os bydd hyn yn arwain at ganlyniad cadarnhaol, disgwylir y bydd y broses gaffael yn digwydd yn ail hanner 2022/23 gyda gwaith yn dechrau yn 2023/24.

4.0 YR AMGYLCHEDD, YNNI A CHYNLLUNIO – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Adnodd Cyllidol	185,110	222,110	37,000	20%	240,610	256,110
Adnodd Anghyllidol	10,121	10,121	0	0%	10,121	10,121
Cyfanswm yr Adnodd	195,231	232,231	37,000	19%	250,731	266,231

Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol	183,286	195,500	239,550	237,500
CYFANSWM	183,286	195,500	239,550	237,500

Camau Gweithredu datblygu a gweithredu polisi a rhaglenni cyffredinol ar ddatblygu cynaliadwy a rheoli adnoddau naturiol

BEL	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Deddfwriaeth a Llywodraethu'r Amgylchedd	181	181	0	0%	181	181
Cyfanswm yr Adnodd	181	181	0	0%	181	181

Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon yn darparu cyllid cyllidebol ar gyfer costau deddfwriaeth a llywodraethu

Camau Gweithredu'r Rhaglen Tlodi Tanwydd

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd
-------------------------------	---------------------------------	------------------------------------	-------------	---------	------------------------------------	------------------------------------

		2022-23 £'000			2023-24 £'000	2024-25 £'000
Rhaglen Tlodi Tanwydd	4,370	4,370	0	0%	4,370	4,370
Cyfanswm yr Adnodd	4,370	4,370	0	0%	4,370	4,370

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Rhaglen Tlodi Tanwydd	27,000	30,000	35,000	35,000
CYFANSWM	27,000	30,000	35,000	35,000

Cam gweithredu datblygu a gweithredu polisi newid hinsawdd, effeithlonrwydd ynni, Twf Gwyrdd a diogelu'r amgylchedd

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	3,970	3,970	0	0%	3,970	3,970
Atal Ymbelydredd a Llygredd	3,415	4,415	1,000	29%	5,165	5,615
Ynni Glân	3,457	8,457	5,000	145%	10,457	11,457
Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd	1,986	3,486	1,500	76%	4,486	5,486
Cyfanswm yr Adnodd	12,828	20,328	7,500	58%	24,078	26,528

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Seilwaith Gwyrdd	1,402	0	0	0
Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	13,000	15,000	25,000	25,000
Atal Ymbelydredd a Llygredd	17,095	5,000	2,150	300
CYFANSWM	31,497	20,000	27,150	25,300

Mae gan Lywodraeth Cymru ddyletswyddau statudol i leihau allyriadau carbon i gyflawni'r ymrwymiad sero net erbyn 2050, ynghyd â chyfres o dargedau interim ar gyfer cyfanswm yr allyriadau a'r ymrwymadau sy'n gysylltiedig â chynhyrchu mwy o ynni adnewyddadwy. Gwaith yr isadran ynni yw cefnogi'r dyletswyddau statudol hyn a manteisio i'r eithaf ar y gwerth economaidd a chymdeithasol o fuddsoddiad ynni adnewyddadwy yng Nghymru.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2809 Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru - Nod y buddsoddiad hwn yw cefnogi cyrff cyhoeddus i ymgymryd â phrosiectau effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy, gydag ad-daliadau'r buddsoddiad hwnnw yn cael eu gwneud o'r arbedion a wnaed neu'r incwm sy'n deillio o'r prosiectau. Yna caiff yr ad-daliadau hyn eu hailgylchu i fuddsoddiadau pellach.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2817 Atal Ymbelydredd a Llygredd - Mae'r BEL hwn yn cefnogi'r gwaith polisi a deddfwriaethol mewn perthynas ag ansawdd aer, cemegion, sŵn amgylcheddol, llygredd diwydiannol ac ymbelydredd/gwastraff ymbelydrol. Mae hyn yn cynnwys gweithredu deddfwriaeth gysylltiedig yn ôl yr angen i gyflawni'r mesurau polisi hynny. Mae hefyd yn ymdrin â rheoli achosion o dorri cyfraith Ewropeaidd, gan gynnwys rhai costau cyfreithiol, sy'n gysylltiedig â llygredd diwydiannol ac ansawdd aer.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 3770 Ynni Glân - Mae'r BEL hwn yn cefnogi'r rhaglen Ynni Glân. Nod y rhaglen waith yw datblygu tystiolaeth i sefydlu llwybr ar gyfer datgarboneiddio system ynni Cymru, cynnwys rhanddeiliaid wrth ddatblygu a hyrwyddo'r canlyniadau polisi sy'n deillio o hynny a darparu gwasanaethau cymorth fel y gellir ei chyflawni, gan gynnwys y rhaglen Ynni Lleol a rhaglenni Gwasanaeth Ynni a Byw'n Glyfar newydd Llywodraeth Cymru.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 3771 Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd - Mae'r BEL hwn yn cefnogi'r Rhaglen Datgarboneiddio i ddatblygu'r Cynllun Cyflawni Carbon Isel nesaf. Bydd gwaith yn cael ei gomisiynu ar gyfer ymchwil a thystiolaeth i gefnogi'r cynllun, ynghyd ag amrywiaeth o gynhyrchion cyfathrebu ac ymgysylltu. Mae hefyd yn cynnwys cymorth i ddatblygu atebion integredig arloesol a chlyfar i faterion sy'n seiliedig ar le gan ddefnyddio fector aml-ynni a seilwaith a thechnoleg aml-sector, prosesau a dull systemau. Mae'r BEL hefyd yn cwmpasu'r Cynllun Masnachu Allyriadau a fydd yn gweithredu rhwymedigaethau Llywodraeth Cymru ar ôl sefydlu cynllun ETS sy'n gysylltiedig â'r DU, yn dilyn ymadael â'r UE.

Cam Gweithredu datblygu a gweithredu polisi a deddfwriaeth ynglŷn â'r perygl o lifogydd a'r perygl i'r arfordir, dŵr a charthion

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000

Rheoli Risg Llifogydd a Refeniw Dŵr	29,415	41,415	12,000	41%	51,165	60,215
Cyfanswm yr Adnodd	29,415	41,415	12,000	41%	51,165	60,215

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Rheoli Risg Llifogydd a Refeniw Dŵr	45,500	67,100	60,000	59,300
CYFANSWM	45,500	67,100	60,000	59,300

Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon i raddau helaeth yn ariannu Awdurdodau Rheoli Risg Cymru wrth iddynt ymgymryd â gweithgareddau megis cynnal a chadw asedau, gwaith codi ymwybyddiaeth, mapio ymchwiliadau i lifogydd (adroddiadau Adran 19), rhybuddio a hysbysu a chostau staff, y Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol a Chyllid i ALlau a CNC.

Cam Gweithredu cyflawni polisiau cadwraeth natur a choedwigaeth a gwella'r amgylchedd lleol

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Ansawdd yr Amgylchedd Lleol	449	949	500	111%	949	949
Cynnwys Cymunedau	60	0	(60)	-100%	0	0
Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi	1,500	1,500	0	0%	1,500	1,500
Galluogi Adnoddau Naturiol	4,274	4,274	0	0%	4,274	4,274
Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion	6,625	13,625	7,000	106%	14,625	14,625
Coedwigaeth	1,221	5,221	4,000	328%	9,221	13,221
Gweithredu Deddf yr Amgylchedd	731	791	60	8%	791	791
Is-gyfanswm	14,860	26,360	11,500	77%	31,360	35,360
Adnodd Anghyllidol						
Coedwigaeth Anghyllidol	83	83	0	0%	83	83
Cyfanswm yr Adnodd	14,943	26,443	11,500	77%	31,443	35,443

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Galluogi Adnoddau Naturiol	6,423	2,000	2,000	500
Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion	21,000	20,000	25,000	25,000
Coedwigaeth	4,500	9,000	23,000	25,000
CYFANSWM	31,923	31,000	50,000	50,500

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2191 Ansawdd yr Amgylchedd Lleol - Mae'r BEL hwn yn darparu rhaglen waith sy'n canolbwyntio ar wella amgylchedd lleol cymunedau, targedu materion megis plastigau untro a lleihau sbwriel, tipio anghyfreithlon, baeddu gan gŵn a mathau eraill o ymddygiad gwrthgymdeithasol amgylcheddol. Mae hefyd yn ymdrin â materion sy'n peri pryderon i iechyd y cyhoedd, megis tir halogedig.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2192 Cynnwys Cymunedau – Nid oes angen y BEL hwn mwyach; roedd y gyllideb yn arfer bod yn gyllid ar gyfer Cynefin, sef cynllun sydd bellach wedi cau. Mae MAs blaenorol wedi gofyn am drosglwyddo'r cyllid refeniw hwn i Weithredu Deddf yr Amgylchedd (BEL 2837), i helpu i ariannu Eco-Sgolion. Unwaith y bydd y cyllid wedi'i drosglwyddo yn y Gyllideb Derfynol, bydd y BEL yn cael ei archifo.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2195 Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi – Mae'r BEL hwn yn darparu grantiau ar gyfer prosiectau cymunedol sy'n cefnogi bioamrywiaeth, lleihau gwastraff, dargyfeirio gwastraff o safleoedd tirlenwi a gwelliannau amgylcheddol ehangach.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2832 Galluogi Adnoddau Naturiol - Mae'r BEL hwn wedi'i ddylunio i gyflawni amrywiaeth o ganlyniadau a manteision lluosog a fydd yn cefnogi ac yn cyfrannu at strategaeth a pholisi allweddol Llywodraeth Cymru, yn benodol Ffyniant i Bawb, y Polisi Adnoddau Naturiol a Cymru Iachach. Bydd y gweithgareddau a'r prosiectau penodol a gefnogir gan y Grant yn helpu i gyflawni amryw o bolisiâu yn uniongyrchol, gan gynnwys Cymru Ddi-dipio, y Cynllun Gweithredu Adfer Natur a'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Pryfed Peillio.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2825 Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion – Mae'r BEL hwn yn canolbwyntio ar bum maes craidd sy'n adlewyrchu blaenoriaethau allweddol yn ein Cynllun Gweithredu Adfer Natur: Cronfa Meithrin Gallu y Sector Amgylcheddol, Cronfa Adferiad Gwyrdd ar gyfer y rhwydwaith safleoedd gwarchoddedig, Tasglu Bioamrywiaeth, Cytundebau Rheoli Tir, Pryfed Peillio

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2827 Coedwigaeth – Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon yn ariannu gwaith ar brosiectau arddangoswyr, gwaith ar ystadau coetir Llywodraeth Cymru, gwaith ar Fodel Cyflenwi'r Goedwig Genedlaethol a gwaith ar ddatblygu Polisi Coedwigaeth.

Llinell Wariant yn y Gyllideb 2837 Gweithredu Deddf yr Amgylchedd - Diben y Llinell Wariant yn y gyllideb hon yw cefnogi ymrwymiad Gweinidogion i weithredu'r rhaglen Eco-Sgolion ryngwladol ledled Cymru, ymrwymiad Gweinidogion i'r rhaglen addysgol plannu coed a newid hinsawdd a ddarperir gan elusen Maint Cymru a'r rhaglen waith i helpu i reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy a gweithredu Deddf yr Amgylchedd.

Cam Gweithredu noddi a rheoli cyrff cyflawni

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfoeth Naturiol Cymru	59,717	59,717	0	0%	59,717	59,717
Is-gyfanswm	59,717	59,717	0	0%	59,717	59,717
Adnodd Anghyllidol						
Adnodd Anghyllidol CNC	10,000	10,000	0	0%	10,000	10,000
Cyfanswm yr Adnodd	69,717	69,717	0	0%	69,717	69,717

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Cyfoeth Naturiol Cymru	966	2,400	2,400	2,400
CYFANSWM	966	2,400	2,400	2,400

Mae'r **Llinell Wariant yn y Gyllideb** hon yn darparu Cymorth Grant i Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC). Ochr yn ochr ag ystod eang o gyfrifoldebau gweithredol a rheoleiddiol, CNC yw prif gynghorydd Llywodraeth Cymru. Mae CNC yn helpu i gyflawni ystod eang o flaenoriaethau ac ymrwymadau gweinidogol megis lliniaru ac addasu ar gyfer y newid yn yr hinsawdd. Mae gweithgareddau CNC hefyd yn cefnogi'r nodau llesiant, gan gynnwys gwella'r amgylchedd i gynnal Cymru gydnerth, cefnogi menter a swyddi i hyrwyddo Cymru ffyniannus, gwella iechyd y genedl, cefnogi lleoedd hyfyw a bywiog a darparu cyfiawnder cymdeithasol.

Cam Gweithredu Gwella Effeithlonrwydd Adnoddau a Cefnogi'r Newid i Economi Gylchol

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	45,316	50,316	5,000	11%	50,316	50,316
Cyfanswm yr Adnodd	45,316	50,316	5,000	11%	50,316	50,316

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	37,500	40,000	60,000	60,000
CYFANSWM	37,500	40,000	60,000	60,000

Mae cyllideb yr is-adran Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol yn cefnogi'n uniongyrchol y gwaith o gasglu a phrosesu gwastraff ac ailgylchu fel sector allweddol. Mae'n parhau i gefnogi'r newid i economi gylchol, a all gefnogi gwelliannau o ran cydnerthedd y gadwyn gyflenwi yn ogystal â bod yn rhan greiddiol o ymagwedd ehangach Llywodraeth Cymru at Adferiad Gwyrdd. Rydym yn gweithio'n agos gyda chyrrff cyflawni i flaenoriaethu a sicrhau bod yr ymateb yn y maes hwn i bobl Cymru yn amserol ac yn cael effaith sy'n cyfrannu at ganlyniadau gwell yn y tymor hwy. Mae Rhaglenni a Chynlluniau Ariannu yn cynnwys:

*Ffioedd clwyd: Rhaglen Caffael Seilwaith Gwastraff Llywodraeth Cymru;
Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (SWMG);
Rhaglen Newid Gydweithredol;
Rhaglen Gwella Gwastraff*

Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys amryw o ymrwymadau i Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol sy'n adeiladu ar y camau gweithredu allweddol o fewn strategaeth economi gylchol Mwy nag Ailgylchu. Mae'r camau hyn yn ymwneud yn bennaf â chefnogi mwy o aildefnyddio, atgyweirio ac ailgylchu yng nghanol trefi; cefnogi newid diwylliant a diwylliant diwastraff a bwrw ymlaen â chyfrifoldeb estynedig cynhyrchwyr. Bydd trefniadau cyllideb y flwyddyn nesaf yn canolbwyntio ar gyflawni'r rhain.

Cam Gweithredu hyrwyddo a chefnogi tirweddau gwarchoddedig, mynediad ehangach i fannau gwyrdd

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Tirwedd a Hamdden Awyr Agored	11,416	12,416	1,000	9%	12,416	12,416
Cyfanswm yr Adnodd	11,416	12,416	1,000	9%	12,416	12,416

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Cyfalaf Traddodiadol				
Tirwedd a Hamdden Awyr Agored	8,900	5,000	5,000	5,000
CYFANSWM	8,900	5,000	5,000	5,000

Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon yn darparu cyllid craidd i'r 3 Awdurdod Parc Cenedlaethol. Mae'n darparu cyfraniad Llywodraeth Cymru at gynnal a hyrwyddo Llwybr Arfordir Cymru ac yn darparu'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE). Mae hefyd yn ariannu amryw o raglenni, gwasanaethau ac ymyriadau i gyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru a'r Prif Weinidog o ran mynediad a hamdden, manau gwyrdd a rhandiroedd.

Cam Gweithredu Adfer, Cynnal a Gwella'r Amgylchedd Morol

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Polisi Morol, Tystiolaeth a Chyllid	1,911	1,911	0	0%	1,911	1,911
Cyfanswm yr Adnodd	1,911	1,911	0	0%	1,911	1,911

Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon yn gyfrifol am fonitro'r gwaith o weithredu Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru (WNMP), yn ogystal â chyflawni rhai polisiâu penodol o dan WNMP. Cyhoeddwyd WNMP yn 2019 ac mae'n amlinellu'r weledigaeth ar gyfer rhanbarthau'r glannau a'r môr fel moroedd ac arfordiroedd sy'n lân, yn iach, yn ddiogel, yn gynhyrchiol ac yn fiolegol amrywiol.

Cam Gweithredu Cynllunio a Rheoleiddio

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Gwariant Cynllunio a Rheoleiddio	5,096	5,096	0	0%	5,096	5,096
Cyfanswm yr Adnodd	5,096	5,096	0	0%	5,096	5,096

4.1 Yr Amgylchedd, Ynni a Chynllunio

Cynllunio

Ariannu Penderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru a sut mae hyn yn wahanol i'r modd yr ariannwyd Arolygiaeth Gynllunio Cymru

Mae £2.99 miliwn y flwyddyn o gyllid rhaglenni a dalwyd yn flaenorol i'r Arolygiaeth Gynllunio ar gyfer ymdrin ag apeliadau a gwaith achos cysylltiedig yng Nghymru wedi'i drosglwyddo'n llawn i Penderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru ("PEDW"). Rhagwelir y bydd y cyllid hwn yn bodloni gofynion gorbenion cyllid PEDW yn llawn, ar gyfer swyddogaethau statudol a gyflawnir ar ran Gweinidogion Cymru.

Mae rhai mathau o achosion a bennir gan PEDW ar ran Gweinidogion Cymru, gan gynnwys Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol ac archwilio CDLlau, yn denu ffi sy'n adennill cost darparu gwasanaethau ac yn gwneud y mathau hynny o achosion yn niwtral o ran cost i Weinidogion Cymru.

Digon o adnoddau i alluogi awdurdodau cynllunio lleol i gyflawni eu swyddogaethau'n ddigonol

Cododd Llywodraeth Cymru ffioedd cynllunio yn uwch na'r gyfradd chwyddiant lai na 18 mis yn ôl fel y gallai Awdurdodau Cynllunio Lleol ariannu a gwella eu swyddogaethau rheoli datblygiadau.

Mae'r gyllideb ddrafft yn rhoi digon o arian i Awdurdodau Lleol ariannu gweithgareddau craidd. Yr awdurdodau lleol sydd i benderfynu sut i ddyrannu eu cyllidebau rhwng y gwasanaethau y maent yn gyfrifol amdanynt.

Comisiynodd Llywodraeth Cymru ymchwil i ddarparu strwythur ffioedd mwy cynaliadwy, sy'n adlewyrchu ac yn ymateb i gostau a heriau sy'n newid. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn ystyried y ffordd orau i weithredu'r ymchwil hon er mwyn sicrhau bod y gwasanaethau hynny'n cael eu cefnogi a'u gwella yn y dyfodol.

Yr Amgylchedd

Cyflawni'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur, gan gynnwys rheoli a monitro'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol

Bydd y buddsoddiad hwn yn helpu'n uniongyrchol i fynd i'r afael ag uchelgais y Rhaglen Lywodraethu i fynd i'r afael â'r argyfyngau natur a hinsawdd, gan sicrhau hefyd ein bod yn cyflawni ein hymrwymiaadau rhyngwladol presennol a rhai sy'n datblygu ar gyfer bioamrywiaeth. Bydd yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni blaenoriaethau a chymau gweithredu allweddol a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Adfer Natur (NRAP - <https://llyw.cymru/cynllun-gweithredu-adfer-natur>) sy'n ymwneud â diogelu ein cynefinoedd a'n rhywogaethau o bwys a chreu rhwydweithiau ecolegol cydnerth.

Bydd y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol yn elwa ar gyllid drwy ddarpariaeth ein Rhaglen Rhwydweithiau Natur (NNP) dros y 3 blynedd nesaf sy'n allweddol i wella cyflwr a chysylltedd ein safleoedd daearol a morol gwarchoddedig, gan greu rhwydweithiau ecolegol cydnerth a fydd yn caniatáu i'n cynefinoedd a'n rhywogaethau sydd mewn perygl ffynnu. Bydd hefyd yn helpu i gyflwyno natur i ble bynnag mae pobl yn byw drwy ymgysylltu â chymunedau lleol, gan feithrin gallu o fewn y sector i helpu i weithredu ar lawr gwlad, nid yn unig er budd ein hamgylchedd ond hefyd er budd ein hiechyd a'n llesiant. Bydd monitro a gwerthuso cadarn yn rhan annatod o'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

Yn dilyn y cyfnod dylunio, bydd mecanweithiau i gyflwyno'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur yn cael eu datblygu yn gynnar yn 2022, gan adeiladu ar lwyddiant mentrau presennol megis y Gronfa Rhwydweithiau Natur a chyflawni Cytundebau Rheoli Tir gan CNC.

Disodli cyllid EU LIFE yn dilyn ymadawiad y DU o'r UE

Bydd arian cyfatebol ar gael ar gyfer 2 brosiect llwyddiannus a arweinir gan CNC (Corsydd crynedig a Rivers4LIFE) o rownd derfynol cyllid EU LIFE dros y 3 blynedd nesaf, gan helpu ymhellach i adfer ein rhwydwaith safleoedd gwarchoddedig a chyfrannu at fynd i'r afael â'r argyfyngau natur a hinsawdd.

Nid yw Llywodraeth y DU wedi darparu unrhyw gyllid i gymryd lle EU LIFE, sy'n golygu nad yw wedi anrhydeddu ei haddewid 'na fydd Cymru'r un geiniog ar ei cholled' ar ôl ymadael â'r Undeb Ewropeaidd. Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt gyda Llywodraeth y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig ar unrhyw gynllun newydd posibl a allai weithredu ar lefel y DU. Nid yw'n glir ar hyn o bryd sut y byddai unrhyw gynllun newydd posibl yn cael ei ariannu.

Datblygu'r Parc Cenedlaethol newydd

Mae'r gyllideb yn darparu cyllid i helpu i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddynodi Parc Cenedlaethol newydd ar gyfer Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae dynodi Parc Cenedlaethol yn ymgymriad sylweddol a bydd y cyllid hwn yn galluogi Cyfoeth Naturiol Cymru, ein cynghorwyr statudol yn y maes hwn, i ymgymryd â'r rhaglen angenrheidiol.

Mae CNC wedi dechrau ar y gwaith o baratoi proses wedi'i diweddarau a'i symleiddio ar gyfer asesu'r achos dros ddynodiadau tirwedd newydd yng Nghymru yng nghydestun deddfwriaeth Cymru.

Ochr yn ochr â hyn, bydd CNC yn datblygu'r sylfaen dystiolaeth sydd ei hangen i lywio'r asesiad o'r achos dros ddynodi Parc Cenedlaethol newydd.

Bydd CNC hefyd yn datblygu proses ymgysylltu ac ymgynghori i sicrhau bod gan yr holl randdeiliaid lais.

Cyflwyno'r Cynllun Aer Glân

Nod y Cynllun Aer Glân i Gymru: Awyr lach, Cymru lach yw gwella ansawdd aer a lleihau effeithiau llygredd aer ar iechyd pobl, ar fioamrywiaeth, ar yr amgylchedd naturiol ac ar ein heconomi. Mae'r Cynllun yn pennu llwybr 10 mlynedd ar gyfer sicrhau aer glanach, wedi'i strwythuro o gwmpas pedair thema graidd:-

- Pobl – diogelu iechyd a llesiant cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol
- Yr amgylchedd - Cymryd camau i gefnogi ein hamgylchedd naturiol, ein hecosystemau a'n bioamrywiaeth
- Llewyrch - Gweithio gyda diwydiant i leihau allyriadau, gan helpu i greu Cymru lanach a mwy llewyrchus
- Lle - Creu lleoedd cynaliadwy drwy wella prosesau cynllunio, seilwaith a thrafnidiaeth

Rydym yn ymgymryd ag ystod eang o waith gydag adrannau a sectorau'r Llywodraeth, a'r cyhoedd, i fwrw ymlaen â'r camau uchelgeisiol yn y Cynllun.

Bydd cyllid yn helpu i gyflawni ymrwymadau allweddol, gan gynnwys datblygu targedau ansawdd aer newydd, cyflwyno gwasanaeth monitro ac asesu ansawdd aer newydd i gefnogi camau gweithredu wedi'u targedu i wella ansawdd aer, a gwelliannau i'r drefn Rheoli Ansawdd Aer Lleol.

Bydd mesurau yn y Cynllun hefyd yn helpu i gyflawni ymrwymadau lleihau allyriadau'r DU ar gyfer pob llygrydd yn 2020 a 2030, a bydd yn cefnogi ein nodau datgarboneiddio.

Bydd y cyllid ychwanegol yn cefnogi cyflwyno Deddf Aer Glân i Gymru, sy'n cyd-fynd â chanllawiau Sefydliad Iechyd y Byd, a bydd hefyd yn golygu bod modd cyflwyno gwasanaeth monitro ac asesu ansawdd aer gwell. Bydd yr ymrwymadau'n gwella gallu llywodraeth genedlaethol a llywodraeth leol i fynd i'r afael ag ansawdd aer gwael. Bydd mesurau i bennu targedau cyfreithiol rwymol ac i reoli allyriadau yn sbarduno

gwelliannau i reolaeth ansawdd aer, gan ddarparu manteision uniongyrchol i iechyd y cyhoedd, cynefinoedd a bioamrywiaeth.

Gweithredu'r Strategaeth Coetiroedd i Gymru, gan gynnwys Strategaeth y Goedwig Genedlaethol

Ar 12 Mawrth 2020, lansiodd y Prif Weinidog Raglen y Goedwig Genedlaethol yn swyddogol. Disgrifiodd uchelgais ar gyfer Coedwig Genedlaethol sy'n ymestyn ar hyd a lled Cymru; a all gyflwyno cyfleoedd di-ri drwy blannu, tyfu a diogelu coed: cyfrannu at nodau datgarboneiddio a'r argyfwng newid hinsawdd; atal dirywiad bioamrywiaeth; gwella iechyd a llesiant ein pobl; cefnogi gweithgarwch busnes masnachol.

Yn y gyllideb hon, byddwn yn bwrw ymlaen â'r dysgu a gafwyd yn ystod 2 flynedd gyntaf y rhaglen, gan gynnwys drwy greu 30 o ardaloedd newydd o'r Goedwig Genedlaethol. Byddwn hefyd yn cynnig coeden i bob aelwyd yng Nghymru, un y gallant ei phlannu neu y gellir ei phlannu ar eu rhan, ac yn creu 100 o Goedwigoedd Bach. Bydd hyn yn ychwanegu at yr 14 safle enghreifftiol sydd gennym eisoes.

Mae'r Goedwig Genedlaethol yn ddull Cymru gyfan sy'n seiliedig ar gyfres o 6 chanlyniad sy'n gweithredu fel egwyddorion arweiniol y Goedwig Genedlaethol. Bydd angen i goetiroedd fodloni'r tri maen prawf hanfodol ac o leiaf un maen prawf dymunol iawn i fod yn Rhwydwaith y Goedwig Genedlaethol. Ei brif nod yw cysylltu coetiroedd ledled Cymru a gwella manteision amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd i genedlaethau'r dyfodol. Bydd ymgynghoriad yn cael ei lansio ym mis Ionawr 2022 i ymgynghori ar strategaeth hirdymor y Goedwig Genedlaethol

Ar 13 Gorffennaf 2021, cyhoeddodd y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd ddatganiad ysgrifenedig yn nodi ei ganfyddiadau yn sgil ymarfer at wraidd y mater ar sut i ddileu'r rhwystrau i blannu coed yng Nghymru, a sut y gallwn ddefnyddio mwy o bren o Gymru wrth adeiladu. Mae'r argymhellion yn cynnwys ffyrdd o gefnogi unigolion a chymunedau i blannu coed, cynllun ariannu newydd ar gyfer creu coetiroedd a strategaeth ddiwydiannol i gydgyssylltu'r gadwyn gyflenwi pren a'r sectorau adeiladu.

Bydd y cyllid ychwanegol yn cefnogi ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i greu Coedwig Genedlaethol yn ymestyn o'r Gogledd i'r De. Bydd y Goedwig Genedlaethol yn creu ardaloedd o goetiroedd newydd ac yn helpu i adfer a chynnal rhai o goetiroedd hynafol unigryw Cymru. Ymhen amser, bydd yn ffurfio rhwydwaith cysylltiedig sy'n rhedeg ledled Cymru, a fydd yn cyflwyno manteision cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol.

Mae hefyd yn darparu'r gyllideb i gyflawni'r ymrwymiad i greu strategaeth ddiwydiannol sy'n seiliedig ar bren a all ddatblygu a chynnal y broses o gynhyrchu a phrosesu pren Cymreig o werth uchel. Fel y nodwyd yn Cymru Sero Net, mae Llywodraeth Cymru am greu 43,000 hectar o goetir newydd erbyn 2030. Roedd yr adroddiad at wraidd y mater ar goed a phren a luniwyd yn gynharach eleni yn nodi camau i gyflawni hyn, gan gynnwys cynnig creu coetiroedd newydd i'w lansio yn 2022.

Bydd hyn yn cynnwys gweithio gyda'r gymuned ffermio i annog creu coetiroedd ar dir llai cynhyrchiol a thrwy amaeth-goedwigaeth, fel y nodir yn y Cytundeb Cydweithio.

Gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, yn cynnwys y defnydd a wneir o'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol

Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn nodi sut y byddwn yn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol dros y degawd nesaf gyda'r amcanion i flaenoriaethu buddsoddiad, gwella ein dealltwriaeth o risg, meithrin cydnerthedd, atal mwy o bobl rhag dod i gysylltiad â risg ac ymateb i ddigwyddiadau.

Bydd y cyllid ychwanegol yn helpu i gyflawni amcanion y Strategaeth hon, yn ogystal â chyfrannu at ein hymrwymiaid yn y Rhaglen Lywodraethu drwy fuddsoddi drwy ein Hawdurdodau Rheoli Risgu Arfordirol mewn amddiffynfeydd newydd a gwell, gwaith cynnal a chadw a gwaith bachi asedau presennol, ymchwilio i ddigwyddiadau llifogydd, gweithgareddau codi ymwybyddiaeth, rhagolygon a rhybuddion a mapio a modelu perygl llifogydd.

Bydd cyllid ychwanegol yn y gyllideb Llifogydd hefyd yn helpu i gyflawni'r cynlluniau yn y Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol a fydd, pan fydd wedi'i chwblhau, yn lleihau'r risg o lifogydd a/neu erydu arfordirol i dros 17,400 o gartrefi a busnesau. Bydd hyn yn helpu i gyflawni bron i 40% o'n hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i ariannu amddiffynfeydd llifogydd ychwanegol ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi.

Bydd refeniw ychwanegol yn golygu bod modd sicrhau amddiffynfeydd rhag llifogydd ychwanegol ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi, y gellir darparu atebion sy'n seiliedig ar natur ym mhob dalgyrch mawr yng Nghymru a bod modd sefydlu cynllun wedi'i dargedu i gefnogi'r gwaith o adfer cynefinoedd morwellt a morfeydd heli ar hyd ein harfordir.

Mentrau i leihau llygredd plastig, gan gynnwys datblygu Cynllun Dychwelyd Ernes a Chyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr (EPR) ar gyfer pecynnu plastig

Bydd ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno diwygiadau estynedig o ran cyfrifoldeb cynhyrchwyr yn canolbwyntio i gychwyn ar fesurau i fynd i'r afael â gwastraff pecynnu a chynllun dychwelyd blaendal ar gyfer cynwysyddion diodydd. Mae dyraniad y gyllideb ar gyfer y gweithgaredd hwn yn cynnwys cyllid ar gyfer cwblhau'r gwaith o ddatblygu polisi, ynghyd â chymorth i awdurdodau lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru y bydd hi'n ofynnol iddynt addasu ac, yn achos Cyfoeth Naturiol Cymru, ymgymryd â dyletswyddau newydd fel prif reoleiddiwr y diwygiadau hyn.

Datblygu trefniadau llywodraethu amgylcheddol parhaol, a gwaith Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd

Rydym wedi bod yn glir yn ein hymrwymiad i gymhwyso'r egwyddorion amgylcheddol i bolisi a deddfu; sefydlu corff goruchwyllo amgylcheddol i Gymru; a chyflwyno dyletswydd a thargedau statudol i ddiogelu ac adfer bioamrywiaeth yng Nghymru.

Bydd y gyllideb yn cael ei dyrannu o fewn Llinell Wariant yn y Gyllideb yr Amgylchedd, Deddfwriaeth a Llywodraethu ar gyfer datblygu mesurau llywodraethu amgylcheddol parhaol. Telir y costau a ysgwyddir ar gyfer Aseydd Interim Diogelu'r Amgylchedd o BEL Ymadael â'r UE. Mae'r mesurau interim hyn yn darparu llwybr i bobl godi pryderon ar sut y gweithredir cyfraith amgylcheddol.

Cyflwyno Cynllun Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig

Bydd dyraniadau cyllidebol i gefnogi rheolwyr Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn debyg i gyllideb y llynedd, heb unrhyw ostyngiadau wedi'u rhagweld. Mae camau gweithredu arfaethedig yn parhau i gael eu gwahodd yn flynyddol a, lle bo'n briodol, gellir eu hystyried ar gyfer cyllid drwy Gynllun Grant Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig. Bydd y camau a dderbynnir yn bodloni'r meini prawf a nodir yn Fframwaith Rheoli Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig Cymru 2018-2023 a bydd yn cyflawni yn erbyn ymrwymïadau ehangach y Rhaglen Lywodraethu i wella cydnerthedd yr amgylchedd morol.

Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)

Mae cyllideb CNC ar gyfer 2022/23 yn cynnwys mân newidiadau o gymharu â'r gyllideb ar gyfer 2021-22. Ni fu unrhyw newid yn y Cymorth Grant craidd (GIA) (£60 miliwn) ar gyfer CNC yn 2021-22 gan fod swyddogion CNC a Llywodraeth Cymru wrthi'n cynnal ymarfer sy'n archwilio'r broses o ddyrannu adnoddau CNC yn erbyn ei swyddogaethau statudol ac ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu. Bydd yr ymarfer hwn yn llywio sut mae CNC yn dyrannu ei gyllid i gyflawni ei rwymedigaethau statudol a chyflawni blaenoriaethau Gweinidogion ar gyfer y flwyddyn i ddod (2022-23) a gweddill tymor presennol y Llywodraeth. Byddaf yn gweithio'n agos gyda CNC dros y misoedd nesaf ar y mater hwn i sicrhau bod y cyllid yn ddigonol i hybu eu hymdrechion i fynd i'r afael â newid hinsawdd a'i effaith yng Nghymru. Gwneir hyn trwy gynhyrchu mwy o ynni adnewyddadwy ar dir sector cyhoeddus a rheoli llifogydd yn fwy naturiol.

Dyrannwyd cyfalaf ychwanegol o £1.5 miliwn i CNC (cyfanswm o £2.4 miliwn) y flwyddyn nesaf i helpu i gefnogi cyllid ar gyfer cronfeydd dŵr Cymru, sy'n gynydd sylweddol mewn cyfalaf.

Un o heriau mwyaf Llywodraeth Cymru yw mynd i'r afael ag effeithiau newid hinsawdd. Mae'n hanfodol bod CNC yn parhau i ymateb i'n hargyfwng hinsawdd ac i'r uchelgais gynyddol o sicrhau gostyngiadau mewn allyriadau o 95% o leiaf. Gyda CNC ar flaen y gad, nod gweithredu ar draws sawl sector yw ceisio sicrhau y bydd amgylchedd Cymru yn gallu gwrthsefyll effeithiau newid hinsawdd yn well.

Byddwn yn ystyried y cais gan CNC, ynghyd â'u hadolygiad o lifogydd 2020 sy'n nodi'r angen am gyllid ychwanegol. Rhaid ystyried hyn ochr yn ochr ag anghenion ein hawdurdodau lleol a'r gwaith o reoli perygl llifogydd ac arfordiroedd yn ehangach i gefnogi ein cymunedau.

Rydym yn gobeithio bod mewn sefyllfa i allu darparu referniw ychwanegol y flwyddyn nesaf i gefnogi'r gwaith hanfodol hwn. Byddwn yn edrych ar ddyraniadau mwy penodol dros y misoedd nesaf ac rydym yn gobeithio gallu darparu setliad 3 blynedd, gan ganiatáu i'n hawdurdodau rheoli risg gynllunio ymlaen llaw yn fwy effeithiol a helpu i gyflawni'r uchelgeisiau a nodir yn ein Strategaeth Genedlaethol.

Yn ogystal â Chymorth Grant, mae CNC yn derbyn incwm masnachol. Ymhellach, caiff CNC nifer o grantiau gan wahanol rannau o Lywodraeth Cymru, o un flwyddyn i'r llall, ar gyfer prosiectau sydd y tu hwnt i gwmpas y Cymorth Grant, megis;

Y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd (NPAP) - rhaglen 5 mlynedd (2020-2025) a ariennir gan Lywodraeth Cymru ac a ddarperir gan CNC. Y dyraniad cyllideb i CNC ar gyfer cyflawni Blwyddyn 3 (2022/23) yr NPAP yw: -

1. **£1,000,000** = Gwariant cyfalaf ar weithgarwch adfer mawndiroedd ar oddeutu 600-800 hectar
2. **£500,000** = Cyllid referniw ar gyfer i) y tîm penodedig o 6 sy'n cyflawni'r NPAP yn CNC; ii) prosiectau ymchwil a thystiolaeth mawndiroedd i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r NPAP.

Nod yr NPAP yw cynyddu cydnherthed ecosystemau mawndiroedd Cymru ac, wrth wneud hynny, gyfrannu at helpu i fynd i'r afael â'r Argyfyngau Hinsawdd a Natur yn ogystal â chyfrannu at gyflawni Sero Net.

Bydd £1.5 miliwn o arian cyfatebol yn cael ei ddarparu ar gyfer y 2 brosiect LIFE llwyddiannus a arweinir gan CNC (**Corsydd crynedig a Rivers for LIFE**) a phrosiect Natur am Byth am y 3 blynedd nesaf. Bydd y prosiectau hyn yn cyfrannu at helpu i fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur.

Disgwylir i CNC dderbyn dyraniad i gyflawni cyfran o'r **rhaglen Rhwydweithiau Natur (NNP)** dros y 3 blynedd nesaf. Mae'r swm i'w gadarnhau yn amodol ar ganlyniadau'r cyfnod dylunio.

Mae **dynodi Parc Cenedlaethol** yn ymgymeriad sylweddol a bydd cyllid i CNC yn eu galluogi i ymgymryd â'r rhaglen angenrheidiol.

Meysydd eraill sydd o ddiddordeb i'r Pwyllgor

Gweithredu argymhellion a wnaed gan y Tasglu Adferiad Gwyrdd

Cafodd Grŵp Gorchwyl a Gorffen Adferiad Gwyrdd y dasg o nodi camau gweithredu ar gyfer Cynllun Adfer o Covid-19 Llywodraeth Cymru a datblygu cynllun a rennir i sefydlogi'r amgylchedd yn y trydydd sector, gan dynnu sylw at yr angen i gryfhau

cydnerthedd ariannol, llywodraethu ac ymgysylltiad cymunedol. Mewn perthynas â'r amcan cyntaf uchod, cyhoeddodd y Grŵp yr *Adroddiad Adferiad Gwyrdd: Blaenoriaethau ar gyfer Gweithredu* ar 3 Rhagfyr 2020 ac, yn 2020/2021, ariannodd Llywodraeth Cymru becyn o'r prosiectau blaenoriaeth hyn i gefnogi bioamrywiaeth, cyfanswm o £1.030 miliwn o gyfalaf a chyfanswm refeniw o £105,000. Ymrwymodd Llywodraeth Cymru gyfalaf ychwanegol o £4 miliwn a refeniw o £300,000 i Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) ar 25 Chwefror 2021. Roedd y cyllid hwn i'w ddsbarthu i Awdurdodau Lleol ar gyfer prosiectau a oedd yn cyflawni yn erbyn pum blaenoriaeth yr adroddiad *Blaenoriaethau ar gyfer Gweithredu*. O dan yr ail amcan, cyhoeddodd y Grŵp yr adroddiad *Adferiad Gwyrdd: cefnogi'r sector amgylcheddol yng Nghymru*. Wedi hynny, bu Llywodraeth Cymru yn gweithio mewn partneriaeth gyda Chronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol, gan lansio cynllun Meithrin Gallu gwerth £920,000 ar gyfer y sector amgylcheddol ym mis Tachwedd 2020.

Yn fwy diweddar, cyfarfu Syr David Henshaw â'r Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd ym mis Tachwedd 2021 i drafod camau nesaf y Grŵp, sy'n cynnwys datblygu achos busnes mewn perthynas â'r Gwasanaeth Natur Cenedlaethol. O fewn y gyllideb eleni, rydym wedi ehangu cyllid i feysydd perthnasol sy'n allweddol i gyflymu'r broses o gyflawni'r Adferiad Gwyrdd, megis Cronfa'r Economi Gylchol, a bwrw ymlaen â'r gwaith o gyflawni Cynllun Cymru Sero Net. Rydym hefyd am ddarparu buddsoddiad pellach, gan adeiladu ar y cynllun meithrin gallu sy'n helpu Sefydliadau Anllywodraethol Amgylcheddol (eNGOs) i gadw a datblygu gallu i gyfrannu'n effeithiol at eu gallu i fynd i'r afael â'r argyfyngau natur a hinsawdd.

Cyflwyno Rhaglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru, gan gynnwys camau blaenoriaeth ar gyfer 2021-2023 a nodir yn ei Chynllun Trechu Tlodi Tanwydd, 2020–2035

Mae cyllideb Cartrefi Clyd Tlodi Tanwydd yn mynd i'r afael yn uniongyrchol ag ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu, sef "Parhau i wella cartrefi presennol, gan ein helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd, creu swyddi mawr eu hangen, cyfleoedd hyfforddi a chadwyni cyflenwi" ac yn cefnogi "Datgarboneiddio rhagor o gartrefi drwy ôl-osod, gan ddarparu swyddi o safon, hyfforddiant ac arloesedd a defnyddio cadwyni cyflenwi lleol."

Mae'r cyllid yn cefnogi'r Rhaglen Cartrefi Clyd (WHP), sef prif ymyriad Llywodraeth Cymru yn yr ymdrech i leihau tlodi tanwydd ers ei lansio yn 2009/10. Cyhoeddodd Gweinidogion Cymru gynllun statudol Llywodraeth Cymru i fynd i'r afael â thlodi tanwydd ym mis Mawrth 2021, a disgwylir i'r fersiwn bresennol o'r Rhaglen Cartrefi Clyd ddod i ben ym mis Mai 2023.

Bydd y fersiwn nesaf o'r Rhaglen Cartrefi Clyd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus a fydd yn agor ym mis Rhagfyr 2021.

Cyflwyno rhaglenni ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni'r sector cyhoeddus, gan gynnwys cyllid ar gyfer Gwasanaeth Ynni Cymru

Mae'r gyllideb yn darparu cyfalaf a refeniw i gefnogi gweithrediad Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnig arbenigedd masnachol, ariannol a thechnegol i'r sector cyhoeddus a'r sector ynni lleol i ddatblygu cynlluniau effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy. Mae'r gwasanaeth hefyd yn ymgymryd â rôl arweinyddiaeth strategol ar draws y sectorau, gyda ffocws ar gynyddu uchelgais, gallu a galluogrwydd.

Mae'r ymrwymiad i ehangu cynhyrchiant ynni adnewyddadwy gan gyrff cyhoeddus a grwpiau cymunedol yng Nghymru dros 100MW erbyn 2026 yn ychwanegol at y targed o 1 gigawat o gynhyrchiant o dan berchnogaeth leol erbyn 2030. Bydd gwaith yn dechrau eleni i sefydlu swyddogaeth ddatblygu, Ynni Cymru, er mwyn ehangu cynhyrchiant ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth y gymuned. Mae Strategaeth Gwireddu Buddion y rhaglen yn dangos y bydd yr uned yn sicrhau manteision refeniw ac amgylcheddol sylweddol i Gymru. Bydd dyraniadau'r gyllideb yn ein galluogi i sefydlu tîm bach i ddatblygu'r cysyniad o ddatblygwr cyhoeddus yng Nghymru, fel y disgrifir yn y Cytundeb Cydweithio, ac ochr yn ochr â datblygu nifer fach o brosiectau ar gyfer Llywodraeth Cymru i ddechrau, gan gefnogi cymunedau a chyrff cyhoeddus lle mae gallu yn her.

Mae Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru yn ymroi i gefnogi'r prosiectau hyn a gweithgarwch ehangach yn y sector cyhoeddus a'r gymuned i gynyddu cyfleoedd a graddfa ynni adnewyddadwy yng Nghymru. Mae'r Gwasanaeth yn darparu cymorth, cyngor ac arbenigedd i brosiectau, ynghyd â buddsoddiad sylweddol mewn prosiectau na fyddent yn ariannol hyfyw heb gymorth.

Mae'r cyllid hefyd yn cefnogi Rhaglen Ariannu Cymru sy'n darparu benthyciadau cyfalaf di-log i'r sector cyhoeddus, gyda benthyciadau masnachol a grantiau datblygu yn cael eu darparu i'r sector ynni lleol.

Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru

Yn ddiweddar, penododd y Dirprwy Weinidog Dr David Clubb fel Cadeirydd y Comisiwn Seilwaith. Cyn bo hir, bydd y Dirprwy Weinidog yn dechrau ar broses benodi gyhoeddus i adnewyddu aelodaeth y comisiwn.

Mae'r Cytundeb Cydweithio rhwng Llafur a Phlaid Cymru yn ymrwmo'r Comisiwn Seilwaith i asesu sut y gellir lleihau'r tebygolrwydd cenedlaethol o lifogydd mewn cartrefi, busnesau a seilwaith erbyn 2050.

Mae Dr Clubb wedi ysgrifennu at y Dirprwy Weinidog gyda chynigion ar gyfer rhaglen waith 3 blynedd. Yn y dyfodol agos, bydd hyn yn arwain at raglen waith wedi'i hariannu y cytunwyd arni rhwng y Dirprwy Weinidog a'r Cadeirydd.

Mae prosiectau a gynigiwyd gan Gomisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru yn cynnwys:

- her ynni adnewyddadwy; i'w hintegreiddio'n agos â chanlyniadau 'adroddiad at wraidd y mater' Llywodraeth Cymru i ynni adnewyddadwy

- y risgiau hirdymor i seilwaith, gan ganolbwyntio ar lifogydd ac erydu arfordirol, llifogydd afonydd ac effeithiau sy'n gysylltiedig â gwres; ac ar gyfer sectorau sy'n anodd eu haddasu (megis trafndiaeth, ynni a thai)
- yr anghenion sgiliau hirdymor i gefnogi system ynni, tai a thrafnidiaeth wasgaredig y bydd angen iddi wrthsefyll neu adfer o effeithiau tywydd/hinsawdd sylweddol uwch
- sgwrs ranbarthol neu genedlaethol ar risgiau sy'n gysylltiedig â hinsawdd i amrywiaeth o gymunedau (arfordirol yn debygol), gan gyfeirio at Fairbourne a chymunedau eraill sy'n agored iawn i niwed fel enghraifft.

5.0 CYFLAWNI DIGIDOL – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Cyflawni'r Strategaeth Ddigidol	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Adnodd Cyllidol	4,900	4,900	0	0%	4,900	4,900
Adnodd Anghyllidol	0	0	0		0	0
Cyfanswm yr Adnodd	4,900	4,900	0	0%	4,900	4,900

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2021-22 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2022-23 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2023-24 £'000	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000
Y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol	4,900	4,900	0	0%	4,900	4,900
Cyfanswm yr Adnodd	4,900	4,900	0	0%	4,900	4,900

Mae ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i adeiladu “economi gryfach a gwyrddach wrth inni ddatgarboneiddio cymaint â phosibl” yn cynnwys camau i “gyflawni'r [Strategaeth Ddigidol i Gymru](#)”. Mae'r strategaeth yn cynnwys camau gweithredu sy'n seiliedig ar Genadaethau eang, gan gynnwys: dylunio gwasanaethau o amgylch defnyddwyr, cynhwysiant, sgiliau, yr economi, cysylltedd a data. Gyda'i gilydd, bydd y Cenadaethau yn cyflawni trawsnewid digidol ledled Cymru i gyflawni'r weledigaeth a nodir yn y strategaeth.

Mae'r cyfrifoldeb dros gyflwyno'r Strategaeth Ddigidol i Gymru a'r Cynllun Cyflawni cysylltiedig yn fater trawsbortffolio. Darperir llawer o'r polisi digidol a'r gweithgarwch cyflawni ar draws portffolios Gweinidogion ond, gyda'i gilydd, maent yn cyfrannu at yr amcan cyffredinol o ddarparu a moderneiddio gwasanaethau fel eu bod wedi'u dylunio

o amgylch anghenion defnyddwyr ac yn syml, yn ddiogel ac yn gyfleus. Bydd dyraniadau cyffredinol cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru yn hwyluso datblygiad cyfres eang o gamau gweithredu, a nodir yn y Cynllun Cyflawni, ar draws pob Cenhadaeth.

Mae'r Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol (CDPS) yn allweddol i gyflawni ein gweledigaeth drwy wella arweinyddiaeth a sgiliau digidol, yn ogystal â sbarduno trawsnewid mewn gwasanaethau cyhoeddus. Mae eisoes yn gwneud gwasanaethau cyhoeddus yn fwy cydgysylltiedig, yn fwy effeithiol ac yn sicrhau eu bod yn defnyddio safonau cyffredin. Bydd dyraniadau yn y gyllideb ddrafft o fewn y portffolio Newid Hinsawdd yn galluogi'r Ganolfan i gyflawni canlyniadau y cytunwyd arnynt a chynllunio ar gyfer gwaith tymor hwy yn seiliedig ar flaenoriaethau a nodwyd. Mae darparu sicrwydd cyllideb yn galluogi'r Ganolfan i barhau i weithio'n gyflym, gan ysgogi'r momentwm ar gyfer cydweithredu a thrawsnewid digidol ar draws gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.